

**Barát vagy ellenség. Palesztina/Izrael megjelenítése a
román sajtóban 1945 és 1953 között**

Tartalomjegyzék

Bevezető	1
Izrael állam megszületésének főbb állomásai	4
A romániai sajtónyilvánosság a második világháború után.	10
A romániai sajtó elemzése.....	12
A Szovjetunió a semlegesség álláspontján/ Az angliai imperializmus, mint minden baj forrása	12
Palesztináról szóló nemzetközi döntések.....	14
Az angol és zsidó csapatok palesztinai tevékenységéről	16
A zsidó paramilitáris csapatok tevékenysége.....	16
Bevándorlás kérdése	19
A Szovjetunió palesztinai politikája	20
A Szovjetunió a zsidó állam megalakítását támogatja	20
Palesztina az ENSZ előtt.....	21
Amerikai Egyesült Államok és Palesztina	22
A palesztinai arabok megjelenítése az újságok hasábjain.....	24
Izrael és Szovjetunió az eltávolodás útján	28
Izrael az imperializmus szolgálatában	28
„Az izraeli levelek elmondják...”	30
Következtetések	32
Felhasznált irodalom, források	34
Korabeli Sajtóforrások:.....	34
Felhasznált könyvészet	34
Felhasznált Tanulmányok.....	35

Bevezető

Palesztina mind a török uralom alatt mind pedig a brit mandátumrendszerben fontos szerepet játszott a nemzetközi kapcsolatokban. A második világháború után különös mértékben felértékelődött a régió szerepe, a világháború alatt megnövekedett zsidó bevándorlásnak és az új geopolitikai tömbök kialakulásának köszönhetően. Palesztinának a romániai sajtóban való megjelenítését két nézőpontból kívánom vizsgálni. Először a második világháború után kialakuló új geopolitikai realitások szemszögéből, amely során az antagonisztikus antifasiszta kooperáció felbomlott és két táborra szakadt a nemzetközi politika. Az új rendszerben mind a Szovjetunió, mind pedig az Amerikai Egyesült Államok a saját befolyásának kiterjesztésére törekedett. Ebben a viszonyrendszerbe helyezhetők be a román-izraeli kapcsolatok, amely hivatalosan Izrael állam megalakulása után jött létre. Románia Palesztina felé gyakorolt politikáját főként a Szovjetunió Közel-keleti politikája és a kivándorlás határozták meg.

A Szovjetunió második világháború utáni közel-keleti politikájáról az egyik legjobb összefoglalót a Yaacov Ro'i *Soviet decision making in practice*¹ című könyve nyújtja. A Román-izraeli kapcsolatok ábrázolására néhány könyv tett kísérletet, egyesek jobb mások kevesebb sikerrel. Mindenekelőtt a máig megjelent legpontosabb és talán legátfogóbb ilyen típusú mű a Cristina Păiușan-Nuică által írt *Relațiile româno-izraeliene 1948-1978*.² A romániai zsidóság bemutatása kapcsán a könyv – ahogy ezt más ilyen típusú művek is teszik – erősen támaszkodik a Robert Levy által írt Ana Pauker életrajzra³ és Liviu Rotman romániai zsidóságról írt művére.⁴ Itt meg kell jegyeznünk azt a forráskötetet is, amelyet az izraeli-román diplomáciai kapcsolatokról adtak ki.⁵ Azonban az említett munka nem igazán releváns e dolgozat szempontjából. A legújabb kutatások eredményeként született meg a Radu Ioanid könyve⁶ a romániai zsidók kiűzéséről.

¹ Yaacov Ro'i: *Soviet decision making in practice. The USSR and Israel 1947-1954*. Transaction Inc, New Jersey, 1980.

² Păiușan Nuică Cristina: *Relațiile româno-izraeliene 1948-1978 [Román izraeli kapcsolatok 1948-1978 között]*. Editura Universitară, București, 2008.

³ Robert Levy: *Gloria și decădere Anei Pauker [Ana Pauker tündöklése és bukása]*. Editura Polirom, Iași, 2002.

⁴ Liviu Rotman: *Evreii din Romania in perioada comunista 1944-1965 [A romániai zsidók története a kommunizmus alatt 1944-1965]*. Polirom, 2004.

⁵ Dumitru Preda: *România - Israel. 50 de ani relații diplomatice 1948-1969. vol. I. [Románia-Izrael 50 éves diplomáciai kapcsolat 1948-1969]*. Editura Sylvi, București, 2000.

⁶ Ioanid Radu: *The ransom of the jews: The story of the extraordinary secret bargain between Romania and Israel*. Editor: Ivan R. Dee, Chicago, 2005

Második szempontként a világháború utáni román sajtónyilvánosságot vettem alapul és ennek mentén kívánom elemezni annak a Palesztina/Izrael képének megjelenítését. A legfontosabb munka ebben a témakörben, Tibori Szabó Zoltán által írt könyv.⁷ Tibori az erdélyi sajtóban vizsgálta a zsidó identitástudatot. Könyvében kitér a magyar nyelvű zsidó lap, az *Egység* a palesztinai eseményekhez való viszonyulására. Azonban a mű nem tartalmaz széleskörű elemzést erről a kérdésről. Romániában a második világháború után kialakult államilag irányított cenzúra és propagandaintézmények történetét Györffy Gábor könyve dolgozta fel.⁸ Papp Z. Attila könyve⁹ a romániai magyar sajtónyilvánosságba nyújt betekintést. Az általunk tárgyalt korszak magyar sajtónyilvánosságáról még Vincze Gábor írt tanulmánykötetében.¹⁰

A hipotézisemet arra a feltevésre építem, miszerint Románia külpolitikája és így hivatalos sajtóorgánumai Palesztina kérdésében maradéktalanul követték Moszkva külpolitikáját, felhasználva a korszakban alkalmazott propaganda eszközöket. Így a sajtóban megjelenő cikkek az éppen aktuális moszkvai (és így bukaresti) álláspontot mutatták be Románia lakosságának. Mivel a palesztinokról és zsidókról alkotott kép a sajtóban folyamatosan változott, több részletkérdés is felmerül a folyamat működéséről. Milyen minőségben változott meg Palesztina/Izrael megítélése Romániában — de ez általánosságban vonatkozhat a többi szovjet érdekszférába tartozó államra is — 1945 és 1953 között? Egy másik megfogalmazott kérdés, hogy az általam bemutatott újságok eltérő vagy egységes képet festettek az eseményekről? Milyen különbség létezett az erdélyi magyar lapok és a magyar-zsidó lapok között? A romániai lapok mennyire törekedtek a valóság ábrázolására, és milyen mértékben találunk torzításokat, elhallgatásokat vagy félreinformálást a közölt cikkekben? Nem mellékes számunkra az a kérdés sem, hogy milyen sikerrel járt az újságban kifejtett propaganda a zsidó lakosságra nézve? Végül pedig a címben szereplő kérdésre is szeretnék választ kapni. Azaz a romániai sajtó hogyan változtatta meg az ellenségképet, vagy

⁷ Tibori Szabó Zoltán: *Árnyékos oldal. A zsidó identitástudat Erdélyben a holokauszt után*. Koinónia, Kolozsvár, 2007.

⁸ Györffy Gábor: *Cenzúra és propaganda a kommunista Romániában. A romániai magyar nyilvánosság korlátozása a kommunista diktatúra időszakában*. Komp-press, Kolozsvár, 2009.

⁹ Papp Z. Attila: *Keretizmus. A romániai magyar sajtónyilvánosság a kilencvenes években*. Soros Oktatási Központ, Csíkszereda, 2005.

¹⁰ Vincze Gábor: „Gúzsba kötve...” *Gondolatok az 1945 utáni évek magyar nyelvű sajtónyilvánosságáról*. In: Vincze Gábor: *Illúziók és csalódások: Fejezetek a romániai magyarság második világháború utáni történetéből*. Státus könyvkiadó, Csíkszereda 2009.

beszélhetünk-e egyáltalán ellenségképről? Feltehetőleg a külpolitikai prioritásokhoz igazította a sajtóban megjelent tartalmat.

A feltett kérdések megválaszolását és hipotézisem bizonyítását a romániai sajtó szisztematikus elemzésével kívánom elvégezni. Az elemzés során négy Romániában megjelenő heti, illetve napilapot vizsgáltam meg. A kiválasztott négy újság a következő volt: *Világosság*, kolozsvári magyar napilap; az Magyar Népi Szövetség hivatalos lapja; *Egység* az erdélyi zsidóság antifasiszta hetilapja; valamint *Scânteia [Szikra]* az Román Kommunista Párt napilapja. A hírlapok kiválasztásánál elsősorban azt tartottam elsődlegesnek, hogy ezek 1944 és 1953 között megszakítás nélkül jelentek meg. Ennek megfelelően került be a *Scânteia*, amely az egyik első sajtóforrás volt a háború után. Romániában a zsidó közösségeket érintették legjobban a palesztinai események. Erdélyben a zsidóság erőteljes magyar identitástudattal rendelkezett, kisebbségként éltek a kisebbségben, Gál Ernő szavaival „kettős kisebbségi sorsot”¹¹ vállaltak. Ennek függvényében fontosnak tartottam elvégezni a magyar ajkú zsidóság sajtójának vizsgálatát is. Az *Erdélyben* a romániai magyar sajtó reprezentációjaként a magyarság viszonyulását vizsgáltam a zsidósághoz és a palesztinai eseményekhez. Az *Erdélyben* nagyon kevés cikk jelent meg a témáról, azonban korai megjelenése elengedhetetlené tette az újság elemzését.

A sajtóelemzés során különböző módszertani szempontok alapján vizsgálom meg a fent említett lapokban mindazokat a cikkeket és karikatúrákat, amelyek valamilyen formában kapcsolódnak Palesztinához vagy a jisivhoz.¹² A sajtóelemzést módszertanilag mennyiségi, minőségi, dinamikai és ezek kombinációjából származó szempontrendszer szerint végzem. Így alkotva összetett képet az újságokban megjelenő Palesztina/Izrael képről. A különböző újságok közötti hasonlóságokat és különbségeket szinkron (több lap összehasonlítása egy időpontban) és diakróm (időbeli változást vizsgáló) komparatív módszerével szándékozom elvégezni.

¹¹ Gál Ernő: Kettős Kisebbségben. *Korunk*, 1991. 8. sz. 258. p.

¹² A Palesztinában élő zsidóság megnevezése

Izrael állam megszületésének főbb állomásai

Ebben a fejezetben röviden felvázolom Izrael létrejöttének történetét, kiemelve azokat az eseményeket és fordulópontokat, amelyek szükségesek a későbbi elemzés megértéséhez. Mivel a dolgozatnak nem célja az egész folyamat részletes felvázolása, csak a fontosabb események kiemelésére összpontosítok, teszem ezt főként a Szovjetunió és Románia perspektívájából szemlélve.

A Palesztinában létesítendő zsidó állam ötletének felvetője és az egész cionista mozgalom megalapítója a magyar származású Theodor Herzl volt. 1896-ban alapította meg a Cionista Világszervezetet, amely első állomás volt Izrael létrejöttében. Az első világháború eseményei kedvező irányba sodorták a zsidó cionista törekvéseket. Az 1917-ben keletkezett Balfour nyilatkozat¹³ annak köszönhetően jött létre, hogy a briteknek szüksége volt a zsidók támogatására a Közel-Keleten, hogy legyőzzék a török birodalmat. Emellett igyekeztek meggyőzni az orosz zsidóságot arról, hogy a szövetségesek győzelme elengedhetetlen a zsidó haza létrehozásához.¹⁴

A dokumentum sorsdöntő jelentőséggel bír, főleg mert egy ország hivatalosan is támogatásáról biztosította a zsidóságot nemzeti otthonuk megalakításában. Emellett ez jelentette a következőkben a legtöbbször használt hivatkozási alapot a zsidó állam megalakítására. A két világháború között egyre növekedett a zsidó bevándorlók száma Palesztinába, többek között az Európában hatalomra jutó szélsőjobboldali erők zsidóellenes tevékenységének köszönhetően. Eközben a cionista mozgalom is egyre intenzívebb politikai és társadalmi tevékenységet fejtett ki. A két világháború között Nagy-Britannia lavírozni próbált a palesztin arabság és zsidóság között, de kudarcot vallott törekvéseiben. A két közösség párhuzamos intézményrendszert alakított ki Palesztina területén. A britek egy független palesztin állam létrehozásában gondolkodtak, nem támogatták a „két állami” megoldást. Az 1939-es McDonald féle Fehér könyv a bevándorló zsidók számát a következő 5 évre 75 ezerben határozta meg.¹⁵

¹³ Gróf Arthur James Balfour külügyminiszter jutatta el a nyilatkozatot levél formájában Walter Rothschild bárónak, a brit zsidóság egyik vezetőjének, hogy közvetítse azt a Cionista Világszövetség felé. A levélben kifejtette a brit kormány álláspontját miszerint egy zsidó nemzeti otthon megteremtését támogatják Palesztina területén. Lásd: Lugosi Győző (szerk.): *Dokumentumok a Közel-Kelet XX. századi történetéhez - Szöveggyűjtemény*. L'Harmattan Kiadó, Budapest 2006.

¹⁴ Martin Gilbert: *Izrael Története*. Pannonica kiadó. 1998. 35. p.

¹⁵ Rostoványi Zsolt: *A Közel Kelet Története 1918-1991. A rövid XX. század sorozat*. Kossuth Kiadó, 2011. 103-105. p.

A második világháború alatt megerősödött a zsidó érdekképviselő Palesztina területén, legfontosabb intézményévé a Zsidó Ügynökség vált. Ezzel párhuzamosan a Hagana¹⁶ látványos fejlődésen ment át, mind katonai, mind logisztikai téren. Nemcsak a németek és szövetségesei támadásaival szemben védte meg a jisuvot, hanem különböző akciókat szervezett Európában a deportálások elől menekülő zsidók megmentéséért is. A második világháború után a brit kormány mindent megtett, hogy megakadályozza az Európából Palesztinába irányuló „illegális” bevándorlást, szigorúan betartatva a Fehér Könyv előírásait. Az Irgun és a Stern csoportok¹⁷ brit létesítmények elleni támadással válaszoltak a korlátozások fenntartása ellen. A bevándorlás illegális úton tovább folytatódott, 1948-ig kb. 40 ezer zsidó jutott be Palesztinába.¹⁸

A háború után a Szovjetunió legfőbb célja az volt, hogy az Amerikai Egyesült Államokkal és Nagy-Britanniával közösen a háború utáni rendezés keretében részt vegyen a palesztinai kérdés megoldásában. Mivel a britek tartózkodtak a palesztin kérdés nemzetközi szintre emelésétől és az amerikai elnök sem támogatta Moszkva kérését, a Szovjetunió visszakozott és a semlegesség politikájára helyezkedett, így az arabok és a zsidók fele is fenntartotta manőverezési lehetőségét.¹⁹

1945. augusztus 31-én Truman miniszterelnök – a zsidó lobbinak köszönhetően²⁰ – 100.000 zsidó azonnali beengedését követelte a britekről. A britek, hogy elkerüljenek egy lehetséges felkelést az arab országokban egy bizottság felállítását javasolták, amely 1946-ban járta be Palesztinát és végső soron a zsidóknak kedvező ítéletet hozott. A bizottság döntését az Arab Liga elutasította.²¹

Az amerikai-brit kooperáció nyomán a Szovjetunió teljesen kiszorult Palesztina politikai rendezéséből. A bizottság által kiadott jelentés szovjet bírálataiban, – amelyben az inkompetenciát és a felszínességet emelték ki – megjelenik a Szovjetunió minden frusztrációja és tehetetlensége az angol-amerikai kooperáció miatt.

A Szovjetunió képtelen volt Palesztina kapcsán valamilyen előrelépését kieszközölni, de továbbra is fenntartotta semleges politikáját. Eközben nyomást gyakorolt Nagy-

¹⁶ Zsidó fegyveres alakulat, melynek feladata a zsidó közösség védelme volt.

¹⁷ Irgun és a Stern csoport ultra cionista fegyveres szervezetek, amelyek legfontosabb céljai közzé tartoztak a brit hatóságok elűzése Palesztinából és a bevándorlás elősegítése. Eszközökben nem válogattak, a robbantástól az emberrablásig mindent felhasználtak céljaik elérése érdekében.

¹⁸ Martin Gilbert: *i.m.* 123-124. p.

¹⁹ Yaacov Ro'i: *i.m.* 20-22. p.

²⁰ Jossi Melman és Dan Raviv: *Igaz Barátok: az amerikai-izraeli szövetség valódi története*. Budapest, Osiris, 1997. 35. p.

²¹ Lugosi Győző: *Közel-keleti alternatívák-1945*. In: Szerkesztette: Feitl István és Földes György (szerk): *1945 a világtörténelemben. Milyen jövőt képzelt magának a világ?* Budapest, 2005. 162. p.

Britanniára, hogy kényszerítve legyen a Palesztin kérdés nemzetközivé tételére. Ennek elősegítése érdekében kihasználta egyetlen aduját: a szovjet és a kelet európai zsidóságot. Nyilatkozataiban a Szovjetunó nem támogatta a zsidók emigrációját, kijelentette, hogy problémáik csak a demokratikus országokban oldódhatnak meg, de a színfalak mögött engedélyezte a kivándorlást, ami köztudottan még nagyobb feszültségeket okozott a brit hatóságok, a palesztinai arabok és a jisuv között.²² Eközben Palesztina kérdésében érdek és nézőpontkülönbség lépett fel London és Washington között. Truman 1946. október 4-én publikálta álláspontját, amelyben követelte a bevándorlás engedélyezését Palesztina területére, valamint egy olyan felosztási terv létrehozását, amely hidat képez a zsidó követelések és a brit ajánlat között.²³ Az álláspontot a britek úgy értékelték, hogy Truman szembefordult az általuk Palesztinában folytatott politikával. A Szovjetunió el nem kötelezett álláspontjából kritizálta a felosztási tervet. A februári bejelentés után komoly nézeteltérés alakult ki London és Washington között. Ernest Bevin brit külügyminiszter február 25-én támadást intézett az Amerikai Egyesült Államok palesztinai politikája ellen. Válaszul ugyanazon hónap 26-án a Fehér ház közétette Bevin kritizálását.²⁴ A két nyugati hatalom közötti véleménykülönbségek és az együttműködés hiánya tovább hátráltatta Palesztina státuszának rendezését.

Több brit megoldási kísérlet kudarca után 1947 februárjában bejelentették, hogy a palesztin ügyet az ENSZ-re ruházzák át. Mivel nem akarták az arabokat magukra haragítani a továbbiakban tartózkodtak minden konszolidációs kísérlettől. Így tettek a november 29-i ENSZ közgyűlés szavazásán is. Bejelentették, hogy 1948. május 15-én, határidő előtt kivonják csapataikat Palesztinából.²⁵

Május 15-én megalkották a Palesztina Speciális Bizottságot,²⁶ amelyben nem vettek részt a BT tagjai. A bizottság feladata a kérdés közvetlen megvizsgálása volt. Eredményeit valamint javaslatát szeptember 1-ig kellett meghoznia. Andrej Gromiko a szovjetunió delegátusa május 14-én tartott beszédében az ENSZ felelősségét hangsúlyozta a palesztin kérdés megoldásában. Legfontosabb mondanivalója a britek kudarcának ecsetelése volt. Gromiko elmondása szerint a Szovjetunió arra a következtetésre jutott, hogy az arab és zsidó nép érdekeit a legjobban egy független, közös, demokratikus homogén arab-zsidó állam szolgálná. De ha ez a megoldás nem valósulhat meg az arab-zsidó kapcsolat miatt, az általa

²² Yaacov Ro'i: i.m. 25. p.

²³ U.o. 47. p.

²⁴ U.o. 51. p.

²⁵ Lugosi Győző: i.m. 163-164. p.

²⁶ Angolul: Special Committee on Palestine (UNSCOP)

javasolt kettős állami megoldást kell támogatni.²⁷ A beszéd után a Szovjetunió taktikai helyzetbe került az Amerikai Egyesült Államokkal szemben, mivel nagyhatalmi szerepében vállalta, hogy segít a palesztin kérdés megoldásában. Gromiko beszédében a zsidóknak tett pozitív gesztust, ezzel eloszlatta azokat a brit és amerikai félelmeket miszerint a Szovjetunió és az arabok között szövetség jön létre.

Augusztus 27-én nyilvánosságra hozták az UNSCOP jelentését. Egyhangúan megegyeztek a brit mandátum eltörlésében. A többség a felosztás mellett szavazott, mondván mindkét nemzet törekvését ez szolgálja a legjobban. A Szovjetunió először ellenezte, de később, októberben a zsidó állam megalakítása mellett kötelezte el magát. Az ENSZ Közgyűlése 1947. november 29-én 33 igen, 13 nem és 10 tartózkodás mellett megszavazta a zsidó és arab állam megalakítását. Mind a Szovjetunó és szövetségesei mind az Amerikai Egyesült Államok igennel szavazott.²⁸

A zsidó nemzeti otthon megteremtésében vállalt szovjet segítségnek több oka lehetett. A szakirodalom megosztott ebben a kérdésben, de néhányan előtérbe helyeznek olyan történéseket, amely szerintük döntő súllyal bírt a döntés meghozatalában. Krausz Tamás szerint a Szovjetunió a cionizmus és a zsidó állam megalakulása irányába mutatott magatartása egy olyan aktus volt a moszkvai vezetés részéről, amely során kísérletet tett a kialakulóban lévő hidegháborús ellentét enyhítésére. Krausz szerint a cionizmus támogatása, – amely teljesen ellentétes volt a zsidó kérdés hazai kezelésével – egy jó szándékú gesztus volt Washington felé.²⁹ Ezzel ellentétben Lugosi Győző úgy véli, hogy az amerikai-angol bizottság megkezdésétől kezdve a szovjet vezetés közel-keleti politikájának fókuszába a két imperialista hatalom érdekellentéteinek kiélezését és kihasználását állította.³⁰ A zsidók támogatásától a két nyugati ország között már meglevő ellentétek további eszkalálódását várta.

Harmadik álláspont szerint, amelyet többek között Yaacov Ro'i is képvisel, Moszkva az épp aktuális nemzetközi politikában kénytelen volt a döntés meghozatalára és a számára legkedvezőbb megoldást a zsidó állam támogatásában látta. A döntést több tényező befolyásolta: az egyiptomi kezdeményezés – mely az angolok egyiptomi kivonulását irányozta elő – kudarca után a szovjet kormány teljesen Palesztina felé fordult. Az UNSCOP jelentése és javaslata, valamint a soron következő Közgyűlés mind-mind hozzájárultak, hogy

²⁷ Yaacov Ro'i: i.m. 1980. 70-71. p.

²⁸ Laurent Rucker: Moscow's Surprise: The Soviet-Israeli Alliance of 1947-1949. In: *Cold War International History Project*, Woodrow Wilson International Center for Scholars, Washington, DC. 20. p.

²⁹ Krausz Tamás: *Antiszemitizmus- holokauszt-államszocializmus*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004.

³⁰ Lugosi Győző: i.m. 170. p.

véget vessenek a Szovjetunió hezitálásának. A végső döntést mégis a britek szeptember 26-i bejelentése³¹ után hozták meg. Amíg a brit kormány fenntartotta a Palesztin mandátumot, addig Moszkva képes volt lavírozni a két álláspont között anélkül, hogy elkötelezte volna magát. Miután a britek bejelentették kivonulási szándékukat, a nagyhatalmaknak el kellett kötelezniük magukat egyik fél felé.³² Lugosi és Yaacov álláspontja is helytállónak tűnik, az általuk felvázolt lehetőségek mind hozzájárultak a Szovjetunió döntésének meghozatalához, amely a palesztinai zsidókat előnyben részesítette az arabokkal szemben. Az új zsidó államban a baloldali erők hatalomra jutását várta, amivel egy újabb csatolás állama jöhetett volna létre.

Az ENSZ-határozat meghozatala után Palesztinában heves harcok robbantak ki az arabok és a zsidók között. A zsidó katonai szervezetek közül a Hagana védekező harcmodort választott, azonban az Irgun csoport több direkt támadást is végrehajtott az arab lakosság ellen. Hasonlóan jártak el az arab félkatonai szervezetek is. Amerika látva a vérontást, a felosztás újragondolását kérte az ENSZ-től és javasolta a terület nemzetközi gyámság alá vételét. A zsidó vezetők azonban ezt elutasították. 1948. május 14-én a tel-avivi múzeumban kikiáltották Izrael Államot. A kikiáltás után nem sokkal az Amerikai Egyesült Államok és a Szovjetunió is elismerte Izraelt.³³

A zsidó állam megalakulása másnapján az angol csapatok elhagyták a területet és öt arab ország Egyiptom, Szíria, Libanon, Transzjordánia és Irak támadást indított az új állam ellen. A háború alatt az amerikai zsidók tetemes összegekkel támogatták a zsidó állam hadseregét. Eközben a Hagana ügynökei – Moszkva beleegyezésével – Csehszlovákiából importáltak fegyvereket a palesztinai cionista mozgalom részére, kijátszva az ENSZ által felállított fegyverembargót. Izrael állam végül győztesen került ki a háborúból, sőt még területét is sikerült megnövelnie. A háború azonban tragédia volt a palesztinai arab lakosságra nézve. 725 ezer menekült kénytelen volt elhagyni otthonát, akik a környező arab államokban telepedtek le.

Izrael megalakulása után, az el nem kötelezettség politikáját gyakorolta, annak érdekében, hogy lavírozni tudjon a két nagyhatalom között. Az arab államok ellenséges magatartása és ezek jövőbeni agresszív fellépésének lehetősége aggasztotta a legjobban Izrael állam vezetőit. A jövőbeni támadás elleni felkészülés érdekében Izraelnek szüksége volt

³¹ Nagy-Britannia e napon bejelentette, hogy leállítja a Palesztinába irányuló katonai szállítmányokat, feltételezhetően azért, mert Egyiptomból nem kellett csapataikat kivonniuk és a Közel-keleti bázisuk ezen helyszínen fent tudták tartani. A bejelentés gyakorlatilag a Palesztin mandátum feladását jelentette.

³² Yaacov Ro'i: i.m. 82. p.

³³ Rostoványi Zsolt: i.m. 121. p.

legalább egy nagyhatalom támogatására, így végső soron fel kellett adja a semlegesség politikáját.³⁴ Eközben a Szovjetunióban nem várt hatást keltett Izrael Állam megalakulása. A zsidó állam megszületése katalizátorként hatott a zsidó öntudatra-ébredés folyamatára. A Szovjetunióban a zsidók utcára vonulva üdvözölték az új állam létrejöttét, az egész országon belül felerősítve a kivándorlás gondolatát. Nagyrészt ennek tudható be, hogy a kommunista pártban is érezhetővé vált a korábban nem ismert anticionista hangulat. Sztálin, a „zsidó nacionalizmus” megfékezése ellen, drasztikus lépéseket fogantatosított, nem kis szerepet juttatva a pártban létrejött különböző antiszemita csoportosulásoknak.³⁵ 1948-ban a Szovjetunió ambivalens politikát folytatott a zsidó kérdésben. Míg nemzetközi szintén támogatta a cionizmust és az új állam harcát az arabok ellen, addig az országban zsidó ellenes intézkedéseket vezetett be.

A szovjet zsidók ellen fogantatosított intézkedések és Izrael állam vezetőinek amerikai szimpátiája végső soron Izraelt a nyugat fele sodorta. 1950 júniusában a koreai háború kitörésekor Izrael nyilatkozatot fogalmazott meg, amelyben elítélte Észak-Koreát a Dél-Korea ellen elkövetett agresszióért. Mivel a Szovjetunió Észak-Koreát támogatta a nyilatkozat neki is egyértelmű jelzésként szolgált.³⁶

1953. február 12-én szakadtak meg a szovjet-izraeli diplomáciai kapcsolatok, miután Tel-Avivban február 9-én bombarobbanást hajtottak végre a szovjet misszió épülete ellen.

³⁴ Avi Shlaim: *Israel between east and west, 1948–56*, Int. J. Middle East Stud. 36 (2004), Printed in the United States of America, Cambridge University Press. 659. p.

³⁵ Krausz Tamás: i.m. 109. p.

³⁶ Avi Shlaim:i.m.. 660. p.

A romániai sajtónyilvánosság a második világháború után.

Romániában 1947 után a Kommunista Párt vált ország meghatározó politikai hatalmává. A Kommunista Párt előretörését a háttérből a Szovjetunió segítette és irányította, így Romániában mindinkább Moszkva akarata érvényesült. A Román Kommunista Párt célja az ország gazdaságának, intézményeinek és társadalmának teljes átalakítása volt. A propaganda és cenzúra intézményét is felhasználták átalakítások végrehajtásához.

A cenzúra és a propaganda meghatározása szerint mindkettő azon a feltevésen alapul, hogy a (tömeg)kommunikációs eszközök automatikusan képesek vélemény, attitűd és viselkedésváltozást kiváltani az emberekben. A cenzúra e hatást igyekszik csökkenteni a propaganda e hatást igyekszik a saját céljaira fordítani.³⁷ A szocialista országokban intézményesített propaganda csak annyiban tér el az előbbi általános meghatározástól, hogy itt egy ideológia alapján fejt ki tevékenységét. A szocialista nyilvánosság lényegében a marxista-leninista ideológia által megfogalmazott történelmi és társadalmi törvényszerűségeket volt hivatott bizonyítani. De mivel ez az ideológia nem egyezett meg a valósággal a cenzúrának és propagandának át kellett hidalnia a kettő közötti szakadékot így az ideológiának megfelelően módosította a bemutatott valóságot.³⁸

A háború után a szovjet hatóságok a Cenzúra Bizottságot és Propaganda Minisztériumot felhasználva vonták ellenőrzésük alá a kommunikációs csatornákat, így az időszakos sajtókiadványok megjelenését is ők szabályozták.³⁹ Mivel a szovjetek döntésétől függött az időszakos kiadványok engedélyezése, arra törekedtek, hogy a kommunistáknak, szocialistáknak vagy legalább is baloldali beállítottságú csoportoknak nyújtsanak lapkiadási engedélyt.⁴⁰

Györffy Gábor nyomán, a szocialista országokban így Romániában is kétféle propagandát különböztetünk meg. Az agitációs propaganda, szerepe, hogy egyetlen gondolatot terjesszen a hallgatóság felé. Az agitáció tehát érzelmi hatást vált ki a tömegekben. Ezzel előkészíti a terepet az integrációs propagandának, amely komplex információhalmazt

³⁷ Bajomi-Lázár Péter: Média és Társadalom. Print Xbudvár és a Médiakutató Alapítvány, 2008. 65. p.

³⁸ Györffy Gábor: Cenzúra és propaganda a kommunista Romániában 28. p.

A romániai magyar nyilvánosság korlátozása a kommunista diktatúra időszakában, Komp-press, Kolozsvár, 2009. 9. p.

³⁹ Györffy Gábor: i.m. 28. p.

⁴⁰ Vincze Gábor: i.m. 323. p.

közvetít és az emberek tudatát igyekszik befolyásolni. Az agitációs propaganda Romániában a hatalomátvétel első időszakának (1944-1948) jellemzője, szerepe a Kommunista Párton kívül berendezkedő csoportok (egyház, politikai pártok, társadalmi szervezetek) elleni elégedetlenség szítása, a társadalom előtti lejáratásuk. Segítségével a Kommunista Párt sikeresen csökkentette az ilyen csoportok és intézmények befolyását a társadalomra. Az ötvenes évek elejétől Romániában fokozatosan túlsúlyba került az integrációs propaganda, amelynek szerepe a szocialista berendezkedés iránti hűség kialakítása, a társadalmi, politikai viszonyok konzerválása, hosszú távon pedig a társadalom teljes uniformizálása volt.⁴¹ A kutatások kapcsán fontosnak tartom megjegyezni a politikai mítoszok fogalmát, amelyek nem létező hiedelmekből épülnek fel. A propaganda célja pedig az, hogy a mítoszokat olyan meggyőző erővel prezentálja, amelynek hatására a tömegek feltétlen igazsággént fogadják el őket, és nem mérlegelik hamis vagy igaz voltukat. Az 1944-1953 közötti időszakban a romániai propagandát hivatalosan elfogadott duális tagolás jellemezte, amely a jó és a rossz kategóriái szerint jött létre.⁴²

A hidegháború hatására az ideológiai harc irányvonalaiban 1947-től kezdve lényeges differenciálódás nyilvánult meg, a propaganda nyomban követte a változást. Az imperializmus ellen folytatott sajtókampányok, a reakciót megbélyegző hadjáratokból bontakoztak ki. A reakció és az imperializmus fogalmai kezdettől fogva szoros kapcsolatban álltak egymással. A propaganda sajátos módszereket alkalmazott a néptömegek befolyásolására: a sajtó olyan történéseket ítélt el, amelyek pontos tartalmát nem ismertette az olvasóval. A lakosságnak pedig nem volt lehetősége egyéb forrásból tájékozódni az eseményekről.⁴³ A következő elemzésben számtalan ilyen esetre rávilágítok.

⁴¹ Györffy Gábor. i.m. 54. p.

⁴² Györffy Gábor. i.m. 55. p.

⁴³ Györffy Gábor. i.m. 68-69. p

A romániai sajtó elemzése

Ebben a fejezetben szeretném bemutatni az általam kiválasztott sajtótermékekben megjelenített Palesztina-, illetve Izrael-képet. Igyekeztem a témában felelhető cikkek többségének az elemzésére. A vizsgálat a már felvázolt történelmi események és romániai médiakorlátozások vonalát követi. Ebben a kontextusban vizsgálom meg a témáról készült sajtólefedettséget. A sajtóelemzés módszertanának megfelelően különböző kritériumokat vettem figyelembe. A cikkek alapján megvizsgáltam, hogy a sajtó kiket tartott áldozatnak, illetve felelősnek a konfliktusos helyzetekben. Nyomon követem a cikkekben felelhető antiszemitizmus, avagy arabellenesség mértékét. Ha léteztek egyáltalán. A propaganda technikáinak elemzése kapcsán a meggyőzés eszközeit (ügyes megszövegezés, címkézés, képek, faktoridok, a piramis-elv⁴⁴ használatát, vagy a lead/kopf⁴⁵ felhasználását) vizsgálom.⁴⁶

Az átláthatóság kedvéért az elemzést 3 részre osztom, amelyeket a Szovjetunió, illetve Románia a palesztin kérdésben gyakorolt külpolitikája határozott meg. A vázolt szakaszok a következők: 1946-tól 1947 közepéig a Szovjetunió a semlegesség álláspontján, 1947 közepétől - 1948 végéig, amikor a Szovjetunió támogatta a zsidó államot és 1949 elejétől egészen 1953-ig amikor Izrael és Szovjetunió eltávolodása és végleges szakítására került sor.

A Szovjetunió a semlegesség álláspontján/ Az angliai imperializmus, mint minden baj forrása

A román sajtó először 1945 januárjában tesz említést a palesztinai zsidóságról. A Szociáldemokrata Párt lapja az *Erdély* arról számol be, hogy az amerikai és a palesztinai zsidóság nagy gyűjtést rendezett a Joint⁴⁷ számára. „...A pénzből segítyezték a magyarországi fasiszta és gettórendelkezések elől Romániába menekült zsidókat. Az akcióhoz

⁴⁴ A hírszerkesztésben hierarchikusan épülnek egymásra az információk, nem feltétlenül időrend sorrendben. Az első mondatok, bekezdések nagyobb hatást gyakorolnak az olvasóra.

⁴⁵ Más betűtípussal kiemelt rövid bevezetés, vagy a szövegben található kiemelések.

⁴⁶ Csernyiné Tóth Éva: *Sajtóelemzés*. Nemzeti szakképzési és felnőtt képzési intézet. (http://109.74.55.19/tananyag/tananyagok/kommunikacio,%20media/4_1555_tartalomelem_006_munkaanyag_1_00531.pdf 2013-04-25)

⁴⁷ Joint: American Jewish Joint Distribution Committee. A szervezetet 1914-ben hozták létre az Amerikai Egyesült Államokban. Székhelye New York-ban található. A szervezet támogatást nyújt a világ különböző részein élő zsidó közösségeknek.

csatlakozott a palesztinai „Erza” is, mely egyesület munkástagjai heti jövedelmük egy jelentős részéről lemondottak, csak hogy minél nagyobb összeget juttathassanak az arra rászorulóknak.⁴⁸ Az 1945-ös évre nem találunk sem a romániai magyar, sem a bukaresti sajtóban több utalást Palesztinára. A sajtó ekkor főként a háborúval, az újjáépítéssel és a „fasizmus bűneivel” foglalkozott. A zsidók szempontjából a deportálásból visszatértek nehézségeit és a zsidóság intézményeinek az újjászervezését mutatták be az újságok.

1946 januárjától folyamatosan bukkannak elő a palesztinai eseményeket tárgyaló cikkek. Ezek kis összefoglalások és konkrét eseményekre vonatkoznak. A *Scântea* az év első felében több olyan támadásról számolt be, amelyeket brit katonák, vagy katonai támaszpontok ellen követtek el. A cikkek nem nyújtanak információt a támadók kilétéről, csak terroristáknak nevezik őket.⁴⁹ Nagy valószínűséggel zsidó paramilitáris szervezetek hajtották végre ezeket a támadásokat. 1946 tavaszán a Palesztinával foglalkozó tudósítások az ott lezajlott sztrájk menetét ecsetelik. A *Scântea*-ból hétről hétre nyomon követhetjük az zsidó és az arab munkások közös sztrájkját, amely a postai hivatalokat, a kommunikációs intézményeket és a vasutat is érintette.⁵⁰ Az újságokban ezzel párhuzamosan megjelenik Nagy-Britannia közel-keleti politikájának kritikája is. Miután Abdullah Transzjordánia emíre aláírta azt a szerződést, amely Transzjordánia függetlenségét volt hívatott biztosítani, a sajtóban megkérdőjelezték az aktus őszinteségét. A *Világosság* szerkesztője szerint az angoloknak az a célja hogy létrehozzanak egy nagy arab államszövetséget, amely angol fennhatóság alatt marad majd fent.⁵¹

1946 májusában jelent meg Kolozsváron az *Egység* című hetilap, amely teljesen új megközelítésbe helyezte a palesztinai eseményeket. Az újság megalakulásától kezdődően részletesen és nagy terjedelemben foglalkozott a palesztinai események elemzésével. Részletesen beszámolt Palesztina nemzetközi megítéléséről, a felek közötti összecsapásokról, a bevándorlás kérdéséről, valamint a palesztinai angol közigazgatás ténykedéseiről. 1949-ig jellemző az újságra, hogy szinte valamennyi számában található hosszabb vagy közepes terjedelmű cikk Palesztina/Izrael sorsának alakulásáról. Ebben a szakaszban a cikkek témái a bevándorlásról, az angol csapatok palesztinai tevékenységéről, a zsidó katonai szervezetekről,

⁴⁸ Bonyodalmak a szükséglet látó zsidóság amerikai segélyezése körül. *Erdély*, II. évf., 2. sz., 1945. január 8., 6. p.

⁴⁹ Grave turburări în Egipt, Palestina și India [Súlyos gondok Egyiptomban, Palesztinában és Indiában]. *Scântea*, III. évf. 458. sz., 1946. február 22., 4. p.

⁵⁰ Mare grevă în Palestina [Óriási sztrájk Palesztinában]. *Scântea*, III. évf. 500. sz., 1946. április 12., 4. p.

⁵¹ A nagy arab államszövetség igazi céljaival foglalkozott a moszkvai rádió. *Világosság*, III. évf., 76. sz., 1946. április 5., 1. p.

a Szovjetunió hozzáállásáról és legfőképpen Palesztináról szóló nemzetközi döntésekről szólnak.

Palesztináról szóló nemzetközi döntések

Az *Egység* első cikkében elítélte Anglia palesztinai politikáját. Az elítélő hangnemet a továbbiakban is következetesen fenntartotta. Az angol-amerikai vizsgálóbizottság ténykedéséről és az általa hozott jelentésről így nyilatkozik: „Mikor az angol kormány már nem tud kitérni a palesztinai kérdés megoldása elől, előveszi régi, jól bevált receptjét és vizsgálóbizottságot küld ki Palesztinába.”⁵² Május 30-i cikkében közli a Palesztin Kommunista Párt táviratát, amelyet az angol-amerikai bizottságnak címeztek. Maga a táviratnak a nemzetközi politikában nagy szerepe nem volt. A Palesztináról szóló tudósításokban az itt először használt terminológia bukkan fel újra és újra. A PKP szerint az angol kormány minden egyes nyilatkozata és megállapodása (pl. Balfour-nyilatkozat vagy a McMahon-Husszein levelezés) mindig az „oszd meg és uralkodj” politika érdekében jött létre. A cikk szerint az arabok és a zsidók együtt kívánják a mandátum eltörlését és Palesztina függetlenségét. A cikk rámutat arra, hogy az arabok és zsidók közti „súrlódásokat” csak úgy lehet elkerülni, ha eltörlik a gyarmati közigazgatási törvényeket.⁵³

Az *Egység* Nagy-Britannia külpolitikáját teszi felelőssé Palesztina függetlenségének megtagadásáért. Az újság szerkesztője szerint „Angliának fontosabb a palesztinai támaszpont zavartalan kiépítése, mint a zsidók háborús szolgálatainak honorálása. Anglia tehát a zsidó érdekekért nem hajlandó vitába bocsátkozni az arabokkal.”⁵⁴ Az angol-amerikai bizottság által hozott jelentésre több hónap késéssel reagált a romániai sajtó. Míg a *Scântea* kettő addig az *Egység* 3 hónapot késett álláspontja kifejtésével, miközben a szovjet sajtó már a határozat nyilvánosságra hozatala után rögtön kinyilvánította véleményét.⁵⁵ A szovjet sajtóhoz hasonlóan az *Egység* cikke is bírálta a bizottság jelentését és újbóli vizálykeltést véltek felfedezni a háttérben. A cikk szerint „az angol imperialisták felismerték azt a veszélyt,

⁵² Az angol-amerikai vizsgálóbizottság jelentése a Palesztina kérdésben. *Egység*, I. évf., 1. sz., 1946. május 9., 8. p.

⁵³ A Palesztin Kommunista Pár központi Bizottságának az angol-amerikai értekezlethez intézett emlékirata. *Egység*, I. évf., 4. sz., 1946. május 30., 7. p.

⁵⁴ Ha fellebben a fátyol a palesztinai kérdésről... *Egység*, I. évf., 8. sz., 1946. június 27., 7. p.

⁵⁵ Yaacov Ro'i: i.m. 24. p.

amelyet az arabok és a zsidók megegyezése jelentene számukra, ezért a felosztási tervet eszelték ki. Ennek célja feltüzelní a két nép nemzeti érzését és így megosztani őket.”⁵⁶

Nagy-Britannia következő megoldási kísérlete egy Londonban összehívott Palesztina konferencia, amelyen mind a három érdekelt fél tárgyalóasztalhoz ült. A román sajtó lehetőség szerint negatívan ábrázolta a konferencia lezajlását, kiemelve, hogy a két nép igazi képviselő nem jelentek meg a konferencián csak azok a „független zsidók” (sic) és arab államok képviselői, akik le voltak kötelezve Angliának.⁵⁷ Az összeíövetelt „konferenciaparódiának” nevezte. A világ zsidóságának legnagyobb összeíöveteléről a bázeli cionista kongresszus eseményeiről is részletesen tudósít. Megtudhatjuk, hogy ellentétek léptek fel a különböző zsidó körökben, Palesztina jövőjét illetően.⁵⁸

Amikor Nagy-Britannia kormánya 1947 márciusában bejelentette, hogy az ENSZ elé viszi Palesztina ügyét, a sajtó nem konstataíta pozitív fordulatként a lépést, ellenkezőleg London hátsó szándékait vélte felfedezni a bejelentésben. A cikkek meggyőződéssel állították, hogy London először is időt akart nyerni a lépéssel, mivel a Közgyűlés csak szeptemberben ült össze. A további fejtegetés szerint, Nagy-Britannia csak azért fordult az ENSZ-hez mivel máshol már nem kapott segítséget, és ott a barátsági kapcsolataiba támaszkodva számára előnyös döntést tud kieszközölni.⁵⁹ A palesztinai kérdés ENSZ Közgyűlés előtti tárgyalásáról a sajtó a szovjet delegáció következetes fellépését emelte ki. Gromiko szovjet delegátus beszédét részletesen ismertették az *Egység* hasábjain, főleg annak köszönhetően, hogy a delegátus egy független zsidó-arab állam létesítése mellett foglalt állást.⁶⁰ A Közgyűlésről megjelent cikkek teljes mértékben a Szovjetunió álláspontját tükrözik Palesztina kérdésében, a cikkek szerzői pedig nem mulasztották el megemlíteni, hogy a szovjet javaslat az egyetlen helyes és lehetséges döntés, amivel Palesztina függetlenné válhat.

⁵⁶ Palesztinát több részre akarják osztani az újabb angol javaslatok. *Egység*, I. évf.,13. sz., 1946. augusztus 1., 7. p.

⁵⁷ A zsidók és az arabok nélkül ülésezik a londoni Palesztina konferencia. *Egység*, I. évf.,19. sz., 1946. szeptember 13., 7. p.

⁵⁸ Palesztina és a londoni konferencia. *Egység*, I. évf., 20. sz., 1946. szeptember 20., 7. p.

⁵⁹ Palesztina problémáját az Egyesült Nemzetek Szövetsége elé vinni? *Egység*, II. évf.,45. sz., 1947. március 14., 7. p.

⁶⁰ Az ONU rendkívüli közgyűlésén független zsidó-arab állam létesítése mellett foglalt állást Gromiko szovjet delegátus. *Egység* II. évf., 55. sz. 1947. május 23. 1. p.

Az angol és zsidó csapatok palesztinai tevékenységéről

A román lapok több nagy terjedelmű cikkben részletesen ábrázolták az angol katonaság palesztin lakosság ellen végrehajtott atrocitásait. 1946 nyarán az angol hadsereg szigorú intézkedéseket foganatosított főleg zsidók lakta városokban. Ennek köszönhetően összetűzésekre került sor „angol csapatok és a zsidó ellenállási mozgalmak tagjai között.”⁶¹ Egy másik cikk arról ír, hogy a Palesztinában elkezdődött letartóztatási hullámban több ezer embert vettek őrizetbe a hatóságok, köztük a Zsidó Ügynökség vezetőségét is. A világ zsidó közössége felháborodva vette tudomásul az angol hatóságok tettét.⁶² Ezek a tudósítások hitelesnek tekinthetők, mivel a palesztinai angol közigazgatás mindent megtett a zsidó paramilitáris csapatok likvidálása érdekében. Azonban a cikkek több esetben csak az angol csapatok erőszakos és drasztikus módszereit mutatják be. Ilyen túlzásokat érzékelhetünk, mikor arról szerezhetünk tudomást, hogy a letartóztatottakat – köztük sok fiataalt – internáló táborokba gyűjtötték ahol az életkörülmények embertelenek voltak. A katonák a gyerekekkel, idősekkel és más hátrányos helyzetűekkel brutálisan bántak.⁶³ A brit hatóságok még súlyosabbnak látszó kegyetlenkedéseivel is szembesülhetünk olyanokkal, mint például: a zsidókat kifosztották, megalázták, de arra is van példa, hogy akár az utcán kivégezték őket.⁶⁴

A zsidó paramilitáris⁶⁵ csapatok tevékenysége

A román média a brit mandátum kormány népszerűtlenségét több helyen bemutatta. 1946-tól kezdődően a *Scântea* beszámolt azokról a támadásokról, amelyeket a zsidó paramilitáris alakulatok követtek el brit katonák ellen. Az újság minden támadásról

⁶¹ Súlyos a helyzet Palesztinában. *Egység*, I. évf., 9. sz., 1946. július 4., 7. p.

⁶² Palesztinában letartóztatott zsidók azonnali szabadlábra helyezését követeli az angol Kommunista Párt. *Egység*, I. évf., 9. sz., 1946. július 11., 7. p.

⁶³ Hogyan csinál rendet az angol katonaság Palesztinában. *Egység*, I. évf., 11. sz., 1946. július 18., 3. p.

⁶⁴ 30 éves brit uralom Palesztinában. *Egység*, II. évf., 49. sz., 1947. április 11., 7. p.

⁶⁵ Ebben az időszakban három zsidó félkatonai szervezetek fejtett ki tevékenységet. A Hagana amelyet még 1920-ban alakítottak és a Zsidó Ügynökség alá tartozott. Elsősorban az arab majd kisebb mértékben a brit támadások elleni védekezés volt feladata. A másik két szervezet az Irgun és a Stern csoport, amelyekről a fentiekben szoltunk.

részletesen beszámolt, amelyek között megtalálható az emberrablások,⁶⁶ a fegyveres támadások,⁶⁷ és robbantások⁶⁸ is. A *Scântea*-ban megjelent cikkek nem nevezik meg konkrétan a támadókat, terroristáknak hívják őket. A támadások többségét az Irgun és a Stern csoportok hajtották végre.

Az *Egységben* megjelent tudósítások a román nyelvű lapnál árnyaltabban és sokkal részletesebben mutatják be a három szervezetet. Míg az Irgunt és a Stern-csoportot „szélsőséges csoportoknak” titulálja, addig a Hagana-t egy olyan szervezatként mutatja be, amely legfontosabb bástyáját képezi az angol imperializmus elleni harcnak. A szerkesztő szavaival élve: „A Hagana nem az angol nép, hanem az angol reakció imperialisták ellen küzd... A Hagana nem is annyira, az angol katonákra inkább az angol katonai célpontokat támad.”⁶⁹ Kitűnik a cikkekben a szervezetről alkotott elismerő vélemény. Tetteit jogosnak próbálja bemutatni. A Hagana megítélése nem változik meg az *Egységben*. A szervezet megalakulását külön cikkben mutatja be az újság. Itt a Hagana, mint teljesen legitim szervezet jelenik meg az olvasó előtt. Legfőképpen azért mert az angol csapatokkal együtt harcolt a második világháború után és a háború után csak önvédelmi szervezatként funkcionált.⁷⁰

A Haganától eltérően nem olyan egyértelmű az *Egység* véleménye az Irgun és a Stern csoportok tevékenységéről. Tetteikről rendszeresen tudósít, legtöbbször titkos szervezeteknek, földalatti szervezeteknek vagy nagy ritkán terroristáknak nevezi őket. 1946 júliusában került sor az egyik legnagyobb Irgun által elkövetett merényletre, melynek során felrobbantották a Jeruzsálemben található angol főparancsnokság épületét. Annak ellenére, hogy a cikkek említést tesznek arról, hogy a Zsidó Ügynökség, és Weizmann is elmarasztalta a támadókat, a szövegezés nem utal a szerkesztő részéről elítélő gesztusról.⁷¹ Eközben a merénylet hatalmas felháborodást és félelmet okozott az jishuvon belül, mivel nagyon sok zsidó is életét veszítette a támadásban. A cikkek azt sem emelték ki, hogy nemcsak Weizmann de az egész zsidó közösség elítélte a merényletet.⁷²

⁶⁶ Al ofițer superior britanic răpit la Tel-Aviv. [Egy brit tisztet elraboltak Tel-Avivban] *Scântea*, III. évf. 553. sz., 1946. június 21., 4. p

⁶⁷ Tabără militară britanică atacată în Palestina [Brit katonai tábort ért támadás Palesztinában] *Scântea*, III. évf. 471. sz., 1946. Március 9., 4. p

⁶⁸ Agravarea situației din Palestina [Súlyosbodik a helyzet Palesztinában]. *Scântea*, III. évf., 671. sz., 1946. november 7., 4. p

⁶⁹ Palesztina harca az angol elnyomás ellen. *Egység*, I. évf., 10. sz., 1946. július 11., 2. p.

⁷⁰ Széljegyzetek a palesztinai eseményekhez. Hogyan született meg a Hagana. *Egység*, I. évf., 11. sz., 1946. július 18., 7. p.

⁷¹ Újabb részletek a jeruzsálemi főhadiszállás felrobbantásáról. *Egység*, I. évf., 13. sz., 1946. augusztus 1., 7. p.

⁷² Martin Gilbert: i.m. 130-131. p.

Több másik cikk dicsérően nyilatkozik a két szervezetről: „Helytelen az a kifejezés is, amellyel a mi újságaink terroristákként emlékeznek meg azokról, amelyek törpe minoritásaik ellenére fel merték venni a küzdelmet a gyarmatosító szempontjain felülemelkedni nem tudó angol világbirodalommal.”⁷³ Az Irgun és Stern csoport pozitív beállítása azonban nem tartott sokáig, mivel a Hagana és a Zsidó Ügynökség szembehelyezkedett a két szervezettel és megbélyegezték tevékenységüket. A paramilitáris csoportok közötti szembehelyezkedésében az *Egység* Anglia mesterkedését vélte felfedezni.⁷⁴ Természetesen az angolok elleni vád hamis volt, az *Egység* szerkesztői szimpatizáltak a „polgárháborút folytató” csoporttal.

Később az Irgun és a Stern melletti szimpátia megszűnt és több bírálat is érte őket. 1946 végén az *Egység* egy három részes cikksorozatban mutatta be a két szervezet megalakulásának és múltbeli tevékenységeinek történetét. A cikk szerint az Irgunt az olasz kémiszolgálat hozta létre, miután a kémiszolgálat szorosabb kapcsolatba lépett a revizionista párttal 1937-ben. Az Irgunak belpolitikai célkitűzései: „megalkuvás nélküli nacionalizmus, kommunista és angolelles propaganda....” Az olasz titkosszolgálattal létrejött megegyezés szerint a fegyvervásárlást szolgáló rendszeres havi szubvenció ellenében az Irgun kötelezi magát terrorcselekmények, házrobbantások stb. végrehajtására azokban az arab városokban és falvakban, amelyeket gazdáik jelölnek ki.⁷⁵ A Stern csoportról megtudhatjuk, hogy az Irgunból vált ki, és a legkegyetlenebb rablóbandaként funkcionál egész Palesztinában. A cikk szerint ezek még radikálisabbak, zsidók ellen követnek el gyilkosságokat, védelmi pénzeket hajtanak be zsidó cégektől.⁷⁶ A továbbiakban az újság semleges vagy negatív konotációban nyilatkozott ezekről a csoportokról és az általuk elkövetett támadásokról.

A cikkek összességében úgy állítják be az angol csapatok és a zsidó szervezetek közötti harcot mind Dávid és Góliát harcát. Elismerik, hogy a zsidó paramilitáris alakulatok néha erkölcstelen cselekedeteket hajtanak végre és a terror módszereit is felhasználják, de összességében jogosnak vélik cselekedeteiket. Míg az angol katonák véres és kegyetlen hadjáratot folytatnak, minden zsidó ellen – mivel minden zsidót terroristának néznek – addig a zsidó szervezetek csak függetlenségükért küzdenek. Az angol csapatok és zsidó ellenállók közti különbségek kiemelését ábrázolja a következő idézet: „A terroristák által elkövetett szabotázs-cselekmények és gyilkosságok, jóval enyhébbek azoknál a megtorlásoknál,

⁷³ PALESZTINA. *Egység*, I. évf., 21. sz., 1946. szeptember 26., 7. p

⁷⁴ A palesztinai zsidó ellenállás egységének megbontására törekszik Anglia.

⁷⁵ A palesztinai földalatti mozgalom titkaiból (I). *Egység*, I. évf., 33. sz., 1946. december 20., 10. p.

⁷⁶ Stern Abraham és Dávid Raziél összecsapása az Irgun legfelsőbb vezetősége előtt. *Egység*, I. évf., 34s. sz., 1946. december 25., 5. p

melyeket ezernyi személlyel szemben alkalmaznak, azokkal szemben, akiket terrorizmussal gyanúsítanak.”⁷⁷

Bevándorlás kérdése

A bevándorlás kérdését a romániai sajtó ebben az időszakban prioritásként kezelte. Az angol „imperializmus” és elnyomás legfőbb eszközét vélték felfedezni a bevándorlás korlátozásában. Az újságok folyamatosan tudósítottak az illegális bevándorlást megkísérlő csoportokról, hajókról. A romániai sajtó következetesen elítélte a palesztinai brit hatóságokat, ha ezeknek sikerült egy-egy hajót feltartóztatniuk és utasait ciprusi táborokba szállítaniuk. A bevándorlásról szóló cikkek az angol korlátozások ésszerűtlenségére, a bevándorlók elleni kegyetlenkedésekre és az európai illetve ciprusi gyűjtőtáborok embertelen mivoltára helyezték a hangsúlyt.

Több cikk is megjelent a holokausztot túlélő zsidók európai lágerekben való elhelyezéséről. Ezek szerint a táborok európai kikötőkben épültek, a zsidók gyatra körülmények között (gyerekek éheznek, szállás hiánya) élnek. Várják, hogy minél előbb el tudjanak jutni Palesztinába. Több esetben hasonlóságot tesz a náci koncentrációs és munkatáborok valamint a nyugati hatalmak által létrehozott elhelyező táborok között. Az írások szerint a menekültek a Hagana által szervezett rozoga csónakokon kísérlék meg a bejutást Palesztinába.⁷⁸

A bevándorlás megfékezése ellen az angol hatóságok különböző intézkedéseket foganatosítottak. A *Scânteia* szerint a második világháborúban felhasznált flottát, amely Észak-Afrikában volt elhelyezve és az olasz – német csapatok utánpótlásait volt hívatott feltartóztatni, most a Palesztinába irányuló illegális zsidó bevándorlók ellen vetik be.⁷⁹ Egy cikkben a szerző azt írja le, hogy 1257 bevándorlót hogyan szállítottak le saját hajójukról Haifa kikötőjében és toloncolták át őket egy másik hajóra, amely Ciprusra szállította őket. Az intézkedések részleteinek megragadásával mutatta be az angol katonák brutalitását: elvették a menekültek csomagjait és ezeket a tengerbe dobálták, a katonák „gúnyolódtak, nevettek,

⁷⁷ 30 éves brit uralom Palesztinában. *Egység*, II. évf., 49. sz., 1947. április 11., 7. p.

⁷⁸ Titkos út vezet Palesztinába. *Egység*, I. évf., 16. sz., 1946. augusztus 23., 7. p.

⁷⁹ Mare operații aeronavale în largul coastelor Palestini [Nagy méretű hadgyakorlat Palesztina partjainál]. *Scânteia*, III. évf. 597. sz., 1946. augusztus 11., 4. p

élcélódtak” a menekülteken.⁸⁰ Egy másik cikkben az „Exodus” ellen fellépő katonákról nyilatkozott. A brit katonákat, véreskezűnek, brutálisnak, embertelenek mutatta be, ezek az ártatlan gyermekeket, anyukákat, betegeket és öregeket bántalmaztak. A támadás során először vízzel majd forró olajjal, valamint könnygázzal támadtak a konzervdobozokkal védekező zsidók ellen.⁸¹ Állítja a cikk.

A Szovjetunió palesztinai politikája

Ahogy ezt az alcím is mutatja, a Szovjetunió el nem kötelezett politikát folytatott 1947 végéig. Eközben a szovjet propaganda és diplomácia próbált lavírozni mind a zsidók, mind pedig az arabok között. A szovjet külpolitika és a szovjet média nyomán a román média is Palesztina függetlenségének szükségességét emelte ki, amelyet a nemzetközi szervezetek és a nagyhatalmak tudnak csak biztosítani. Az *Egység* hasábjain minden olyan szovjet nyilatkozat megjelent, amelyben Palesztina függetlenségét és a zsidók szenvedéseit ecsetelték. 1946 novemberében az újság arról számolt be, hogy a Visinszkij vezette szovjet delegáció az ENSZ előtt kérte egy olyan bizottság felállítását, amelynek feladata a menekült-lágerekben uralkodó viszonyok megvizsgálása lenne. A cikk megjegyezte a javaslat ellen emelt amerikai, brit és ausztrál ellenérveket.⁸² A legnagyobb hatást keltő szovjet megnyilvánulás mégis Gromiko 1947. május 14-i beszéde volt, amelyet a román sajtó a legnagyobb elégedettséggel üdvözölt. Az *Egység* a beszéd egész szövegét közölte. A Szovjetuniót és Gromiko beszédét az egekig magasztalja a cikk, annak ellenére, hogy Gromiko a két állam megoldás mellett tett javaslatot.⁸³ A cikkek úgy ábrázolták a történeteket, mintha a nyugati hatalmak minden eszközzel késleltették volna a Közgyűlés menetét és a függetlenségre vonatkozó javaslatokat. Az elért eredmények ellenben Szovjetunió bátor fellépésének voltak köszönhetőek.

A Szovjetunió a zsidó állam megalakítását támogatja

⁸⁰ Hogyan néz ki a valóságban a zsidósággal szembeni jóindulat. *Egység*, I. évf., 32. sz., 1946. december 13., 10. p.

⁸¹ Így éltük át az „Exodus” elleni támadást. *Egység*, II. évf., 72. sz., 1947. szeptember 19., 4. p.

⁸² A Szovjetunió szívós harca a világbékéért. *Egység*, I. évf., 29. sz., 1946. november 22., 9. p.

⁸³ Az ONU rendkívüli közgyűlésén független zsidó-arab állam létesítése mellett foglalt állást Gromiko szovjet delegátus. *Egység*, II. évf., 55. sz., 1947. május 23., 1. p.

A Szovjetunió a felosztás támogatásáról szóló döntését október első napjaiban hozta meg, de ezt nem sietett nyilvánosságra hozni. Október 13-án az egyik szovjet diplomata egy Bizottsági ülésen elmondott beszédében kritizálta az UNSCOP kisebbségi javaslatát. Beszédében kifejtette, hogy a felosztást tartja a legjobb megoldásnak, mivel a két nép között olyan kibékíthetetlen ellentét jött létre, ami megghiúsítja az egy-állami tervezetet. A delegátus kifejtette, hogy a zsidóknak joguk van egy saját állam létrehozásához. Az Amerikai Egyesült Államok ekkor már szintén a felosztási terv mellett foglalt állást és kisebb technikai kérdésektől eltekintve ugyanazon álláspontra helyezkedett, mint a Szovjetunió.

A szovjet közel-keleti politika új szakaszában a sajtó beszámolók Palesztina ENSZ előtti kérdésével foglalkoztak leginkább, valamint a háború eseményeivel. Az ENSZ-ben lejátszódó történéseket az angol-amerikai érdekek és a Szovjetunió állásfoglalása mentén mutatta be. Emellett a média a palesztinai arabok ténykedésére is nagy figyelmet fordított, valamint többször kiemelte Nagy-Britannia és az Amerikai Egyesült Államok között Palesztina kapcsán kialakult ellentéteket.

Palesztina az ENSZ előtt

Az ENSZ tevékenységéről főleg a kolozsvári *Egység* közölt részletes beszámolókat. E szerint újabb bizottság látogatott a területre és terveket valamint javaslatokat dolgoztak ki az új állam megalakítására. A legjellemzőbb tulajdonsága ezeknek a tudósításoknak, hogy minden egyes London vagy a nyugati hatalmak által tett javaslatot a mandátum fenntartásának tulajdonítanak. Közben fontos tudn, hogy Nagy-Britannia már 1947 szeptemberében kifejezte szándékát Palesztina elhagyására. A brit katonaság kivonására tett szándéknyilatkozatot egy cikk úgy értékelte, hogy a londoni kormány olyan feltételekhez köti a kivonást, amelyeket lehetetlen teljesíteni. „Így Angliának esze ágába sincs lemondani Palesztináról, még évek hosszú során keresztül szándékszik Palesztinába maradni.”⁸⁴

1947. október 13-án a szovjet delegátus képviselője kijelentette, hogy támogatja az UNSCOP⁸⁵ bizottság többségi javaslatát, azaz Palesztina felosztását és a külön zsidó arab

⁸⁴ Palesztina felosztása nem megoldás. Döntő állásfoglalások előtt. *Egység*, II. évf., 74. sz., 1947 október 10., 1. p.

⁸⁵ United Nations Special Committee on Palestine (Nemzetek Szervezetének Palesztinai Különleges Bizottsága)

állam létesítését. Ez volt a hivatalos bejelentés a zsidók felé történő elkötelezettségüknek. Eddig a pontig a szovjet diplomácia ellenezte a felosztási tervet, így tett a szovjet média és ezt az álláspontot követte a román média is. Október 10-én az *Egység* egyik cikke még azt állítja, hogy a felosztás mindkét nép számára káros eredményekkel jár: „A felosztás mind a két leendő kis országra a gazdasági, politikai és kulturális fejlődési lehetőségek megszüntetését, a lakosság s különösen a munkásság életszínvonalának a csökkentését jelenti.”⁸⁶ A szovjet delegátus beszéde után az egész román sajtó üdvözölte a Szovjetunió döntését, és ekkor már a felosztás jelenik meg a legtökéletesebb tervként. Az új állásfoglalást azzal magyarázzák – amit a szovjet delegátus is elmondott –, hogy a zsidók és arabok közötti egyetértés megteremtése a mostani körülmények között lehetetlenné vált.⁸⁷

Az ENSZ Közgyűlése november 27-én hozta meg azt a sorsdöntő határozatot, amelynek értelmében megalakulhatott a zsidó és az arab állam. A román sajtó a hírt meglelégedéssel és örömmel konstatálta. Mint írják „a világ zsidósága üdvözli a döntést, amely a Szovjetunió és Sztálinnak köszönhető.” Emellett kiemelte, hogy az új állam „a haladás és a dolgozók állama kell hogy legyen.”⁸⁸ A döntés után az ENSZ-t és azok képviselőit, mint Bernadotte grófot⁸⁹ az angolszász államok eszközöként mutatta be. Nagy-Britannia és Amerika az ENSZ-t használta fel „imperialista” céljaik elérésére. Az *Egységben* megjelent egyik cikk, címe nagyon jól érzékelteti ezt az felfogást: „Az ENSZ-t is a fasizmus újjáélesztése érdekében akarja felhasználni az angolszász imperialista reakció”⁹⁰

Amerikai Egyesült Államok és Palesztina

1946-tól 1948-ig a román sajtóban az AEÁ megítélését a kettősség jellemzi. Fokozatosan egyre negatívabb fényben állítják be, mint Anglia mellett a másik „leggonoszabb imperialista hatalmat.” Másfelől pedig a sajtó Amerika és Nagy-Britannia közötti Palesztina

⁸⁶ U.o.

⁸⁷ A Szovjetunió képviselője a mandátum megszüntetése és Palesztina függetlensége mellett tört lándzsát. *Egység*, II. évf., 75. sz., 1947. október 17., 7. p

⁸⁸ Palesztina - új korszak előtt. *Egység*, II. évf., 82. sz., 1947. december 5., 1. p.

⁸⁹ Folke Bernadotte: Svéd diplomata, ő volt az ENSZ közvetítője az 1947-1948-as arab-izraeli háborúban. 1948-ban Jeruzsálemben, meggyilkolta a Stern nevű cionista szervezet.

⁹⁰ Az ENSZ-t is a fasizmus újjáélesztése érdekében akarja felhasználni az angolszász imperialista reakció. *Egység*, II. évf., 73. sz., 1947. október 3., 6. p.

kapcsán létrejött ellentétet jelenítette meg. Valóban létezett ellentét a két ország között a bevándorlás és a zsidó állam felállításának kérdésében. A két ország közötti ellentét 1947 februárjában érte el csúcspontját mikor diplomáciai bonyodalmak keletkeztek Palesztina kapcsán.⁹¹ A romániai sajtó – szovjet mintára – nem mulasztotta el ezeket az ellentéteket bemutatni, sőt felnagyításukra törekedett. Már 1946 júliusában felvetette a két ország közötti ellentétet és a cikkekbe beleszővi a nagyhatalmi érdekeket is. E szerint az AEÁ és Nagy-Britannia között Palesztina geostratégiai és szénhidrogén tartalékainak jelentősége miatt áll fent ellentét.⁹²

Mivel a Szovjetunió Amerika palesztinai politikáját is negatívan szemlélte a román média váltakozva beszélt az angol-amerikai együttműködésről és egyben versengésről. Az *Egység* márciusban arról számolt be, hogy feszültség jött létre Anglia és Amerika között a palesztinai kérdésben,⁹³ később azonban már állítja, hogy Anglia megpróbálja Amerikát is bevonni a palesztinai kérdés rendezésébe, hogy közösen megakadályozzák egy „demokratikus megoldás” megszületését.⁹⁴

1947-től a romániai sajtóban az amerikai és a brit imperializmus kéz a kézben jár, és együtt tesznek meg mindent a Palesztinában élő népek elnyomása érdekében, együtt szabotálják a zsidó, valamint az arab állam létrejöttét. Annak ellenére, hogy az Amerikai Egyesült Államok a felosztási határozatot támogatta, sőt diplomáciai eszközöket használt fel más államok meggyőzésére, a román sajtó ezen aktusát teljesen negatívan értékelte. Több helyen megemlítik, hogy az országban választások várhatók és az amerikai politikusok mindent megtesznek a nem elhanyagolható zsidó szavazatok megszerzéséért.⁹⁵ A cikkek szerint csak ennek volt betudható az amerikai megnyilvánulás. 1948 márciusában az *Egység* fölényesen konstataulta gyanúja beigazolódását, miután Amerika a felosztás ellen foglalt állást és más lehetőségek megvizsgálását javasolta. „Akik tágabb összefüggésben figyelték az eseményeket azoknak nem okozott meglepetést, hogy valamikor az AEÁ meg fogja torpedózni a felosztási tervet.”⁹⁶ Izrael állam elismerése és az arab-izraeli háború kapcsán is hasonló kijelentéseket tesz. Izrael állam Amerika általi elismerésről elmondja, hogy „eme

⁹¹ 1947. február 25-én Bevin brit külügyminiszter a House of Commons-ban tartott vitáján támadást intézett Amerika palesztinai politikája ellen. 26-án a Fehér ház közleményben kritizálta Bevint. Lásd: Yaacov Ro'i: i.m. 51. p.

⁹² Nemzetközi helyzetkép. *Egység*, I. évf., 25. sz., 1946. október 25., 10. p.

⁹³ Feszültség Anglia és Amerika között a Palesztinai kérdésben. *Egység*, II. évf., 44. sz., 1947. március 7., 1. p.

⁹⁴ 30 éves brit uralom Palesztinában. *Egység*, II. évf., 49. sz., 1947. április 11., 7. p.

⁹⁵ Az albizottsági megegyezés után: Az UNO közgyűlés határozatát várják Palesztina kérdésében. *Egység*, II. évf., 80. sz., 1947. november 21., 9. p.

⁹⁶ Az egész haladó világ felháborodására Amerika nyílt szószegéssel Palesztina felosztása ellen foglalt állást. *Egység*, III. évf., 80. sz., 1948. március 26., 9. p.

állásfoglalás mögött nem meggondolt irányelvek, hanem a kalandorpolitikának kulisszái között fellelhető imperialista érdekek, olcsó trükk kísérletek s a zsidó választók szimpátiájának elnyerését célzó demagóg szempontok húzódtak meg.”⁹⁷ Az arab államok és Izrael között kitört harcok során a romániai sajtó újbóli kritikákkal illette az Amerikai Egyesült Államokat. Ahogy az *Egységben* megjelent egyik cikk címe is mutatja: „Az arab támadók elítélése helyett az angol-amerikai imperializmus hátrányos fegyverszüneti feltételeket kényszerít Izraelre.”⁹⁸

A palesztinai arabok megjelenítése az újságok hasábjain

1945 és 1953 között a román sajtóban az arabok megítélése ment át a legnagyobb változáson. Az arabok és zsidók közötti ellentét nem önmagában tematizálódik, hanem London ellentéteket szító politikáján át mutatják be ezeket. Az arab-izraeli háború kitöréséig a román sajtó erőteljesen kihangsúlyozta az arab zsidó barátságot, minden olyan eseménynek hangot adott, amely a két nép közötti kapcsolattartást szolgálta. Megjegyzendő, hogy a legtöbb ilyen eseményt az arab és zsidó „progresszív erők” vagyis a kommunista mozgalmak produkálták. Palesztina berendezkedéséről a *Scânteia* fogalmazta meg legpontosabban a román média álláspontját. Ezek szerint „A palesztinai problémára csak a Palesztinában élő két nép az arab és a zsidó képes megoldást találni.”⁹⁹

A romániai sajtóban 1946 és 1947-es években jelent meg a leghangsúlyosabban az arab-zsidó barátság. 1946 júliusában az *Egység* az Arab Liga főtitkárára hivatkozva kijelentette, hogy „az arabok és a zsidók között lényegében nincs ellentét.”¹⁰⁰ Az újság torzított képet nyújt a zsidó követelések arab fogadtatásáról is: „Nyilvánvaló ugyanis, hogy amit a zsidók kérnek nincs ellentétben a palesztinai arab tömegek magasabb érdekeivel, viszont áthúzná az angol imperialista számításokat. A zsidó-arab konfliktusról tehát nem lehet szó...”¹⁰¹ Felelhető az *Egység* szerkesztőinek azon törekvése, hogy mindinkább elrejtsek a zsidók és arabok közti ellentéteket, feszültségeket és összezapásokat. Az újság az Irgun több

⁹⁷ Éber lesz-e Izrael. *Egység*, III. évf., 105. sz., 1948. május 21., 1. p.

⁹⁸ Amerika ismét hátra támadta a Palesztinai zsidóságot a Biztonsági Tanács ülésén. *Egység*, III. évf., 107. sz., 1948. június 4., 7. p.

⁹⁹ Popoarele din Palestina trebuie să-și hotărască singura soartă [Palesztina népei maguk kell döntsének sorsukról]. *Scânteia*, III. évf. 578. sz., 1946. július 20., 4. p.

¹⁰⁰ Az arabok és a zsidók között lényegében nincs ellentét. Jelentette ki az Arab Liga főtitkára. *Egység*, I. évf., 11. sz., 1948. július 18., 7. p.

¹⁰¹ Palesztina és a londoni konferencia. *Egység*, I. évf., 20. sz., 1946. szeptember 20., 7. p.

támadásáról is közöl tudósításokat, de csak elvétve említi meg, hogy az akciókban arabok is áldozatul estek. Az egyik cikk szerint az angol főparancsnokság épülete elleni merényletben meghalt arabokért a palesztinai arab bizottság a felelősséget a brit kormányra hárítja.¹⁰² Az ilyen és ehhez hasonló ferdítések nehezen hihetőek, az ekkor Palesztinában uralkodó zsidó arab ellentéték tudatában.

A két nép közötti ellentétet és az arabok zsidók ellen elkövetett merényleteit az év végére már nehezen tudta eltitkolni az újság. Azonban elzárkózott attól a lehetőségtől, hogy a két nép közötti ellentétet nyíltan bemutassa. Először „arab bandák” (sic) támadásainak¹⁰³ vagy „arab reakciós körök”¹⁰⁴ ténykedéseinek titulálta a zsidók elleni uszításokat és támadásokat. Később kiderült, hogy ezek a bizonyos bandák és arab körök, amelyek külső arab országokhoz és az Arab Ligához tartoznak, az amerikai és brit imperializmus zsoldjában állnak.¹⁰⁵ Továbbiakban az újság azt ecsetelte, hogy milyen érdeke származik az angolszász hatalmaknak az arab-zsidó ellentét felszításából: „Az arab reakciós körök határozataiból és ténykedéseiből - ismervén ezeknek szoros kapcsolatait az imperialista politika intézőivel - kétségtelenül arra kell következtetni, hogy az angol gyarmatpolitika ezúttal is híven követi a „divide et impera” elvét és az összes reakciós arab körök mozgósításával igyekszik elgáncsolni a békés kiegyezés útját.”¹⁰⁶ Eközben arról is tudomást szerezhethetünk, hogy a brit hatóságok mindent megtettek, hogy elrejtsek a palesztinai zsidók és arabok közti együttműködés nyomait.¹⁰⁷ Ezen feltevéseket a cikkek látványos példákkal is alátámasztják.¹⁰⁸

Amikor 1947 augusztusában összecsapások törtek ki az arabok és zsidók között, az újság rögtön a brit hatóságokat hibáztatta a történetekért. Eközben azt hangsúlyozta, hogy haladó arab és zsidó szervezetek a zavargások ellen foglaltak állást. A cikk szerint maguk a palesztinai arabok viselkednek a legmértányosabban „mert tisztában vannak vele, hogy az arab zsidó összetűzések csupán a közös ellenség: az imperializmus malmára hajtja a vizet

¹⁰² Újabb részletek a jeruzsálemi főhadiszállás felrobbantásáról. *Egység*, I. évf.,13. sz., 1946. augusztus 1., 7. p.

¹⁰³ Palesztinai levél Európából. *Egység*, I. évf.,29. sz., 1946. november 22., 7. p.

¹⁰⁴ Hírek a zsidó világból. *Egység*, I. évf.,29. sz., 1947. június 27., 5. p.

¹⁰⁵ Heti összefoglaló. Jelentés Palesztináról. *Egység*, I. évf.,32. sz., 1946. december 13., 9. p.

¹⁰⁶ Hírek a zsidó világból. *Egység*, I. évf.,29. sz., 1947. június 27., 5. p.

¹⁰⁷ Az UNO bizottság Palesztinában mindent láthatnak, csak a zsidó-arab együttműködés jeleit nem. *Egység*, II. évf.,64. sz., 1947. július 25., 7. p.

¹⁰⁸ Így tudhatjuk meg, hogy az egyik faluban a britek egy vízforrást zártak el az araboktól. Ezáltal keltettek feszültséget az addig harmonikusan együtt élő zsidó és arab nép körében.

Kérték az arab lakosságot, hogy ne üljenek fel a beugratók munkájának és rémhírterjesztőknek”¹⁰⁹

Izrael állam megalakulásának küszöbén Palesztinában a zsidó-arab ellentét tetőfokára hágott és a környező arab államok a megszületőben levő állam ellen hangolták össze hadseregüket. E válságos pillanatokban a román sajtó nem változtatott az események bemutatásának módján, az egyre fokozódó háborús hangulatot az „imperialisták ügyködéseként” mutatták be. Az *Egység* így ír a történeésekről: „A vérontások mögött az Arab Liga ügynökei állnak, amelyek a brit gyarmati hatóságok legmesszemenőbb támogatását élvezik”¹¹⁰ A Hagana és az arab csapatok összetűzéséből még mindig az angol helyőrség ténykedéseit emeli ki az újság. „A Hagana gyakran találja szembe magát az arabok mellé kiálló angol katonákkal. A zsidó áldozatok jelentős része „eltévedt angol golyóknak tulajdonítandóak.”¹¹¹ Állítja az egyik írás.

Az arab államok fegyverkezésének és Izrael állam megtámadásának okairól az *Egység* több teóriát is felállít. E teóriák szerint az arab támadás alapja egyáltalán nem a zsidókkal szembeni ellenszenvből fakad. Sőt az újság szerint „az arab tömegeknek a zsidók iránti bizalma napról napra fokozódik. Egyre több arab község tagad meg minden támogatást a terroristáktól.”¹¹² Egy másik teória szerint „az angolok belátták, hogy az arab-zsidó ellentétek kiobbantása a továbbiakban nem lehetséges, mert a zsidókkal együtt élő arab tömegek nem hajlandók a zsidó elleni hadjáratához szegődni. Ennek tényként való felismerése arra készítette az angol kormányt, hogy a közel-keleti ügynökei, kémei keresztül a Palesztinával szomszédos arab államokat állítsa csatasorba a palesztinai zsidóság ellen, amelyek az UNO döntésének végrehajtására összpontosítják minden erejüket.”¹¹³

Az arab csapatok fegyverkezése kapcsán az *Egység* egy új Holokauszt rémképét vetíti az olvasó elé. Meggyőződéssel terjeszti azt a hírt, miszerint Nagy-Britannia a volt fasiszta rendszer katonáival bővíti ki az arab csapatokat. A valóságtól elrugaszkodott vádak szerint, „a Palesztinában garázdálkodó arab terrorista csapatokat hitlerista tisztek vezetik”¹¹⁴ vagy

¹⁰⁹ Angliában:antiszemita tüntetések/Palesztinában: arab-zsidó összetűzések. *Egység*, II. évf.,68. sz., 1947. augusztus 22., 4. p.

¹¹⁰ A nyugati összeesküvés. *Egység*, II. évf.,84. sz., 1947. december 19., 11. p.

¹¹¹ A politikai orientáció kérdésében. Mose Sne szembefordult a Jewish Agency többségével. *Egység*, III. évf.,86. sz., 1948. január 2., 7. p.

¹¹² Anglia a fasiszta légiót tartja készenlétben Palesztina körül. És egyre nyíltabban támogatja az arab terroristákat. *Egység*, III. évf.,93. sz., 1948. február 20., 7. p.

¹¹³ Az angolszász imperializmus biztatására, harckocsikkal és nehéztűzérsséggel felszerelt szíriai és libanoni sorkatonaság benyomult Palesztina területére. *Egység*, III. évf.,103. sz., 1948. május 7., 9. p.

¹¹⁴ Anglia a fasiszta légiót tartja készenlétben Palesztina körül. És egyre nyíltabban támogatja az arab terroristákat. *Egység*, III. évf., 93. sz., 1948. február 20., 7. p.

„nyilasokat toboroznak az arab légióba az angol amerikai menekült-táborokból.”¹¹⁵ A *Scântea* az ehhez hasonló állításokat bizonyítékokkal is alátámasztja. Egyik cikke szerint a Hagana négy volt SS tisztet ejtett foglyul.¹¹⁶

Az *Egység* jellemzően két csoportba sorolja az arabságot, mivel e nélkül nem képes megmagyarázni az arab támadások által fellépő dichotómiát. Egyfelől léteznek a kegyetlen, angolszász hatalmak és az Arab Liga által uszított arabok, másfelől pedig a helyi palesztin együttműködő arab lakosság. A támadó arabok először, mint „arab bandák” majd, mint arab terroristák” jelennek meg. A háború kitörése után a kettőség megbomlik, mivel már csak az „arab” terminust alkalmazzák minden olyan ember vagy embercsoport megjelölésére, amely nem zsidó. A háborúról szóló tudósításokban és elemzésekben feltűnő motívum, hogy a rosszul felszerelt, kis létszámú Hagana hősiecs harcát vív az angolszász hatalmak teljes támogatását élvező, jól felszerelt és kiképzett arab hadsereg ellen. Annak ellenére, hogy minden összehasonlítás szerint az arabok vannak előnyben, mégis folyamatosan csak a Hagana győzelmeiről olvashatunk.

A háború folyamán a román sajtó Nagy-Britanniát és Amerikát tette felelőssé a vérontásért. A tudósítások ekkor azonban már erősen az izraeli félnek kedveztek. Az arabokat teljesen összemosta az „angol és amerikai imperialistákkal.” Nagy-Britannia és Amerika minden tettét – még akkor is, ha azok nem voltak ellenségesek – negatív fényben tüntette fel a sajtó. Ezek szerint e két nyugati ország minden áron Izrael megsemmisítésére törekedett. A háború végének közeletével a román sajtó több cikkben azt adta a lakosság tudtára, hogy Nagy-Britannia közvetlenül be akar avatkozni a háborúba és meg fogja támadni Izraelt.¹¹⁷

A háború azonban nemcsak az izraeli hadsereg és a támadó arab országok közötti harcokról szólt. Palesztina területén, – amelynek nagy részét még mindig arabok lakták – erőteljes pusztítás ment végbe. A háború által okozott károk, az izraeli hadsereg által elkövetett atrocitások, a palesztinai arab lakosság veszteségei és a több mint félmillió arab menekült teljesen hiányzik a román sajtó tudósításaiból.

¹¹⁵ Miért nem akarják megszüntetni a nyugati „lágereket”? *Egység*, III. évf., 95. sz., 1948. március 5., 7. p.

¹¹⁶ Foști ofițeri hitleriști instruiesc pe teroriști arabi din Palestina [Hitler tisztjei képzik ki az arab terroristákat Palesztinában]. *Scântea*, III. évf., 1110. sz. 1948. április 29., 2. p.

¹¹⁷ Anglia Izrael megtámadására készül. *Világosság*, VI. évf. 4. sz. 1949. január 6. 3. p.

Izrael és Szovjetunió az eltávolodás útján

1948 végére a háború gyakorlatilag véget ért. Izrael ténylegesen is elkezdte az államépítés folyamatát. A Szovjetunió és Izrael kapcsolatában azonban drámai változás következett be. A már említett szovjet anticionista fellépés egyértelművé tette, hogy a moszkvai vezetés teljesen más módon kezeli a szovjet zsidóság problémáját, mint Izraellel szembeni politikája ezt megkövetelné. A szovjet anticionista kampány az év végére Romániában is megjelent. A szovjet modellt adaptálva 1948 novemberében a Román Munkáspárt egy olyan határozatot tett közvé, amely elítélte a cionizmust, a nyugati országok javára történő kémkedésnek állítva be tevékenységüket.¹¹⁸ A cionizmus elleni kampány lassan Izrael ellenes kampánnyá alakult illetve a kettőt ötvözve bocsátották a propaganda szolgálatába.

Izrael az imperializmus szolgálatában

A jisuv majd később Izrael állam vezetőinek magatartását a kezdetektől az Amerika Egyesült Államok fele mutatott szimpátia jellemezte. A második világháború után a szovjet diplomáciai tudatában volt a jisuv vezetők nyugati orientációjával és a Szovjetunió felé mutatott közömbösséggel.¹¹⁹ A román sajtó is többször kifejezte nemtetszését vagy aggályait a jisuv vezetőnek nyugat barát kijelentései miatt. 1946 decemberében a bázeli cionista világkongresszusról írt tudósításban az Egység cikke elítélően beszél Weizmann és csoportjáról, akik a cikk szerint „Anglia Palesztina politikáját részesítik előnybe.”¹²⁰ 1947-ben már nyíltan támadta a cionista vezetők palesztinai politikáját. Az Egység a nyugat Európai táborok kapcsán megjegyezte, hogy „főleg a cionista vezetők ellenzik [a más országokba történő emigrálást] és megtorlást helyeznek kilátásba az ellen, aki máshova akar emigrálni. A légerek fenntartásával akarnak nyomást gyakorolni a nagyhatalmakra.”¹²¹ Weizmann mellett Ben-Guriont a Zsidó Ügynökség másik prominens vezetőjét is bírálat alá helyezte a lap. A kritika szerint, „Ben Gurion Közgyűlésen megtartott beszéde azt jelentette,

¹¹⁸ A Román Munkáspárt Központi Vezetősége Politikai Irodájának határozata a nemzeti kérdésben. *Egység*, III. évf., 134. sz., 1948. december 17., 1-2. p.

¹¹⁹ Yaacov Ro'i: i.m. 44-45. p.

¹²⁰ Előterben Palesztina felosztása. *Egység*, I. évf., 34. sz., 1946. december 25., 7. p.

¹²¹ A nyugati szögesdrótok mögött Két év óta százezrek várják, hogy „rövidesen” Palesztinába jutnak. *Egység*, II. évf., 65. sz., 1947. augusztus 1., 7. p.

hogy a cionista vezetőség hivatalos politikáját az imperialisták érdekeinek szolgálatába állítja. Ben-Gurion beszédében nem a felszabadulás jelentőségét emelte ki, hanem azt hangsúlyozta, hogy a zsidóságnak minden figyelmét az arab offenzíva felé kell fordítani és e támadás ellen kell küzdeni.”¹²²

Izrael megalakulása után, Rózsa György az Egység főszerkesztője világított rá Izrael és a nyugat viszonyára. Cikkében, melynek címe Éber lesz-e Izrael? Rózsa arra figyelmeztetett, hogy az angol-amerikai olajérdekeltségek miatt a két ország meg szeretné kaparintani az új államot. Felhívást intézet Palesztina népeihez és az egész romániai zsidósághoz: „Palesztina népeinek, s így a zsidó államnak, Izraelnek nem lehet fontosabb feladata, mint a külső és belső haladó erők által kivívott függetlenségének tényleges biztosítása, hogy ezáltal megakadályozható legyen Izraelnek az angolszász imperialista hálóban való megrekedése...”¹²³

Az *Egység* 1949 januárjában közölt első két számában kirohanásokat intézet az izraeli kormány és Ben-Gurion ellen. A Rózsa György által feltett kérdésre egyértelmű feleletet találunk, mivel a cikk az izraeli kormányt úgy jellemzi, mint amely az „izraeli nagyburzsoázia befolyása alatt áll... [A kormány] Amerika felé kacsingató politikájával hagyja, hogy az ország az imperialista játék egyik eszközévé váljon. Sőt nem kétséges, hogy vannak olyan reakciós körök is, amelyek segédkezett nyújtanak ehhez a játékhoz.”¹²⁴ Ben Gurion-t mint az „imperialisták kiszolgálóját”¹²⁵ jeleníti meg.

1949 után az Izraelről közölt cikkek nagy része Amerikai Egyesült Államok Izraellel szembeni imperialista törekvéseiről szólnak. Izraelt Amerika támaszpontjának nevezi.¹²⁶ A román sajtó az izraeli parlamenti választások után a hatalomra jutott Mapaj pártot teszi felelősé Izrael minden problémájáért. Az új kormányt, mint az angolszász hatalmak kiszolgálóját jeleníti meg. Drámai „részleteket közöl” azokból az intézkedésekből, amelyeket az új kormány hozott Izraelben. E szerint „a Mapaj vezetősége a burzsoázia politikáját valósítja meg.”¹²⁷ Ugyanebben a cikkben találkozunk azzal az állítással miszerint Izraelben osztályharc dül. A kijelentésnek megfelelően a cikkek tucatjai mutatják be a munkásosztály „harcát” az izraeli „burzsoázia” ellen. A munkások és a bevándorlók sztrájkokkal tiltakoznak

¹²² Haladó Palesztina. *Egység*, III. évf., 86. sz., 1948. január 2., 4. p.

¹²³ Éber lesz-e Izrael? *Egység*, III. évf., 105. sz., 1948. május 21., 1. p.

¹²⁴ Az egyiptomi haderők súlyos veresége után ismét fegyverszünetet rendeltek el a negavi arcvonalon. *Egység*, IV. évf., 138. sz., 1948. január 7., 8. p.

¹²⁵ Ben Gurion bizonyos elveiről. *Egység*, IV. évf., 140. sz., 1948. január 21., 9. p.

¹²⁶ Imperialista támaszpont lesz-e Izrael? *Egység*, IV. évf., 154. sz., 1948. május 6., 9. p.

¹²⁷ Az izraeli kormány jobbra orientálódik *Új Út*, IV. évf., 154. sz., 1948. május 6., 9. p.

az intézkedések ellen. Az újság megállapítja, hogy ennek köszönhetően „fokozódott a dolgozó tömegek ébersége és ellenállása”¹²⁸

Ebben a periódusban látványosan kevesebb cikk született Izraelről, még a zsidó sajtóban is. Az Izraelben élő arabok szinte teljesen eltűntek az újságok hasábjairól. A kevés cikk, amely megjelent, az Izraeli Kommunista Párt vezetőinek írásaiból idéznek, vagy ezek nyilatkozatait teszik közzé. A államszocialista propagandának megfelelően teljesen egyoldalú képet alkot Izraelről.

„Az izraeli levelek elmondják...”

1949 júliusától az *Egység* és más lapok is cikksorozatot indítottak „Izrael levelek” címmel.¹²⁹ A levelek több funkciót is betöltöttek. Igazolták az újságok által Izraelről alkotott képet, amelyben az izraeli kormány az imperialista hatalmaknak engedelmességgel kizsákmányolta a lakosságot. 1949 végére a levelek legfőbb célja az Izraelben uralkodó viszontagságos körülmények olyan drámai bemutatása volt, hogy elrettentse a romániai zsidókat a kivándorlás gondolatától. 1949 végétől Romániában szabadabbá tették a kivándorlást,¹³⁰ a Zsidó Demokrata Komité a propaganda segítségével próbálta maradásra bírni a kivándorlókat.

A sajtó szerint a leveleket Izraelből küldték azon személyek, akik megbánták az ország elhagyását. A személyes hangvételű levelek drasztikus képet mutattak be az izraeli állapotokról, legfőképpen a frissen bevándorlók sanyarú helyzetét emelték ki. A levelek általában a megélhetéshez szükséges dolgok egy-egy hiányát emelik ki. A ruházat hiányosságairól így ír az egyik levél szerzője: „Rosszul vagyok táplálva és le vagyok rongyolódva. Három év alatt egy ruhát csináltattam, de már kopott és rongyos. Hogy más csináltassak magamnak egy újat ahhoz három év pont szükséges... Téged arra kérlek, küldjél a váradi ismerősök egyikével legalább egy inget és egy alsónadrágot.”¹³¹ Az élelmezési és kulturális problémákat így vázolják fel: „Olyan élelmiszereket, amelyeket Romániában kidobnak, itt nagy becsben tartanak és órákig kell sorban állni értük... Én színes bőrű zsidók

¹²⁸ A zsidó állam megalakulásának első évfordulója. *Új Út*, IV. évf., 155. sz., 1949. május 20., 1. p.

¹²⁹ Helyzetkép egy izraeli levél tükrében. *Új Út*, IV. évf., 166. sz., 1949. július 29., 9. p.

¹³⁰ Andreea Andreescu, Lucian Nastasă, Andrea Varga: *Minorități Etnoculturale Mărturie documentare. Evreii Din România (1945-1965)*. Centru de resurse de diversitate etnoculturală, Cluj-Napoca, 2003. 480. p.

¹³¹ Izraeli levelek elmondják. „Küldjétek legalább egy inget...” *Új Út*, V. évf., 226. sz., 1950. október 13., 5. p.

negyedében lakom. Nagyon elmaradott emberek ezek. Egész nap kiabálnak, veszekednek és még hozzá kecskéik, szamaraik is vannak. Egész nap csupa bégetés, visítás. Életemet adnám, csak hogy visszatérhessek.”¹³²

A levelek összességében a romániai „kellemes” állapotokat hasonlítják össze az izraeli „rossz” életkörülményekkel. A levél írói periodikusan többször elmondják, hogy hatalmas megbánást éreznek Románia elhagyása miatt. A levelek arról győzködik a címzetteket, hogy ne tegyenek kísérletet az Izraeli utazásra, mert ha megpróbálják nagyon megbánják azt. Emellett kérik, hogy másokat is próbáljanak lebeszélni a kivándorlásról.

¹³² Őszinte, megrázó levél az izraeli állapotokról. „... amerre nézel mindenütt szöges dróttal körülvett sátrak!” *Út*, V. évf., 228. sz., 1950. október 27., 6. p.

Következtetések

A román sajtóban Palesztináról illetve Izraelről közölt cikkek, szorosan kötődtek a világpolitikai folyamatokhoz és a romániai propagandához. A cikkek a Szovjetunió és Romániai Palesztina irányába alkalmazott politikáját tükrözték. Ha késéssel is, de e két ország álláspontján át mutatták be a Palesztinában folyó eseményeket. Azon szakasz folyamán, mikor a Szovjetunió a semlegesség politikáját követte, a romániai sajtó arra koncentrált, hogy bemutassa a zsidó és arab nép szenvedéseit, amelyet a Brit mandátumrendszer okozott. Miután 1947 októberében a szovjet vezetők a zsidó állam megalakítása mellett kötelezték el magukat, a sajtó is követte a változást és hosszas cikkekben ecsetelte a zsidók jogát egy önálló állam megalakításához. Az arab lakosság folyamatosan kiszorult a sajtóhírekből. Az arab országok és Izrael között lezajlott háborúban a román sajtó teljes mértékben Izraelt támogatta, kiemelve katonái hősie harcát és győzelmei sorozatát. A hősie kis ország ádáz küzdelmének képét prezentálta a romániai olvasók előtt, elkendőzve az háború borzalmait és Izrael megítélését negatívan befolyásoló történeteket. A sajtó végül Izrael ellen fordult, nem is inkább maga az ország, hanem vezetői nyugati orientálódását ítélte el. Végso soron elmondható, hogy a román sajtó a marxi alaptézis az osztályharc elmélete szerint jelenítette meg a palesztinai helyzetet. Palesztina, mint az imperializmus-gyarmat, Izrael mint burzsoázia-munkáság kettőséében jelenik meg. Az arab országok által indított támadás szintén ebbe a sémába helyezkedik el, mint a nyugati imperializmus eszközeit mutatják be. Tartozódnak az arab lakosság vagy az arab nép elítélésétől. Így tesznek Izrael állam esetében is, ahol az ország vezetőit ítélik el. Az ország vezetőit szembeállítják a „dolgozó tömegekkel” vagyis lakossággal, előbbiek a kapitalista gazdaságpolitikával zsákmányolják ki az utóbbiakat. Nem mondható el, hogy a zsidók, Izrael állam, vagy az arabok irányába a román sajtó drasztikusan megváltoztatta volna az ábrázolás módját, – barátból nem vált ellenség – minden esetben a nyugati államok által képviselt imperializmus volt a fő ellenség.

Az újságok közötti különbségről, mint a pártlapok és zsidó lapok közti különbségről beszélhetünk. Míg előbbi röviden, tömören mutatta be az eseményeket, addig utóbbi nagy terjedelemben, magyarázatokkal tűzdelve fejtette ki álláspontját. 1949 februárja után a *Scântea*-ból részlegesen a *Világosságból* teljesen eltűnnek a Palesztinával kapcsolatos hírek. Az Egység az erdélyi zsidóság lapjaként, túlnyomóan a régió, az ország és a világ zsidóságának kérdéskörével foglalkozott. Ennek köszönhetően a Palesztinával és Izraellel

kapcsolatos cikkek is sokkal nagyobb számban jelentek meg az újság hasábjain. Így elemzésem során is leginkább ezt az újságot használtam.

A román sajtó Palesztina kérdésében sok hamis ténnyel látta el a közvéleményt. Főleg az arab-zsidó konfrontációt próbálta eltitkolni. Azon kevés cikkben, amelyben konkrét eseteket mutattak be a történeteket igyekeztek az imperialisták mesterkedéseként ábrázolni. A zsidók arabok ellen elkövetett merényletei szinte teljesen hiányoznak a tudósításokból. Az izraeli levelekben vázolt silány szociális körülmények a cionizmus és a kivándorlás elleni propagandát szolgálták. A levelekben ábrázolt helyzetképek a túlzások ellenére valós problémát tükröztek. A háború utáni időszakban az ország nehéz gazdasági helyzetben volt és meg kellett birkóznia a bevándorlók tömegeivel valamint magas katonai kiadásokkal is. Visszaemlékezésében maga Golda Meir is elismeri, hogy szegénység és nyomorúság uralkodott az országban, a bevándorlók sáttáborokban éltek, jegyrendszer bevezetésével tudták csak megoldani az szociális ellátást.¹³³

Palesztináról szóló tudósításokat a romániai sajtó csak a román propaganda és cenzúra gépezet gyámja alatt volt képes megvalósítani. Ennek következtében a Palesztináról illetve Izraelről közölt képet a Román Kommunista Párt által megszabott kereteken belül ábrázolták.

¹³³ Golda Meir: *Életem*. Filum kiadó, Budapest 1975. 270-272. p.

Felhasznált irodalom, források

Korabeli Sajtóforrások:

Világosság, kolozsvári magyar napilap, 1944-1953

Egység/ Új Út, Az erdélyi zsidóság antifasiszta hetilapja, Kolozsvár, 1946-1953

Scântea, az Román Kommunista Párt napilapja, Bukarest 1944-1989

Erdély, Szociáldemokrata Párt, napilapja, 1944-1948

Felhasznált könyvészet

Andreea Andreescu, Lucian Nastasă, Andrea Varga: *Minorităţi Etnoculturale Mărturii documentare. Evreii Din România (1945-1965)*. Centru de resurse de diversitate etnoculturală, Cluj-Napoca, 2003.

Gereben Ágnes: *Antisemitizmus a Szovjetunióban*. Polgart, Budapest, 2000.

Golda Meir: *Életem*. Filum kiadó, Budapest 1975.

Györffy Gábor: *Cenzúra és propaganda a kommunista Romániában. A romániai magyar nyilvánosság korlátozása a kommunista diktatúra időszakában*. Komp-Press kiadó, Kolozsvár, 2009.

Ioanid Radu: *The ransom of the jews: The story of the extraordinary secret bargain between România and Israel*. Editor Ivan R. Dee, Chicago, 2005.

Josszi Melman Dan Raviv: *Igaz Barátok*. Osiris Kiadó, 1997.

Krausz Tamás: *Antisemitizmus-holokaust-államszocializmus*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2004.

Liviu Rotman: *Evreii din Romania in perioada comunista 1944-1965*. Polirom, 2004.

Liviu Rotman: *Evreii din România în perioada comunistă 1944-1965*. Editura Polirom, București 2004.

Lugosi Győző: *Közel-keleti alternatívák- 1945*. In: Szerkesztette: Fejtl István és Földes György: *1945 a világtörténelemben. Milyen jövőt képzelt magának a világ?* Budapest, 2005
Martin Gilbert: *Izrael Története*. Pannonica kiadó. 1998.

Papp Z. Attila: *Keretizmus. A romániai magyar sajtónyilvánosság a kilencvenes években*. Soros Oktatási Központ, Csíkszereda, 2005.

Paiușan Nuică Cristina: *Relațiile româno-israeliene 1948-1978*. Editura Universitară, București, 2008.

Robert Levy: *Gloria și decăderea Anei Pauker*. Editura Polirom, Iași, 2002.

Rostoványi Zsolt: *A Közel Kelet Története 1918-1991. A rövid XX. század sorozat*. Kossuth Kiadó, 2011.

Tibori Szabó Zoltán: *Árnyékos oldal. A zsidó identitástudat Erdélyben a holokaust után*. Koinónia, Kolozsvár, 2007.

Vladimir Tismăneanu et al. (szerk.): *Raport Final. Comisia Prezidențială Pentru Analiza Dictaturii Comuniste Din România*. București, 2006.

Yaacov Ro'i: *Soviet decision making in practice. The USSR and Israel 1947-1954*. Transaction Inc, New Jersey, 1980.

Felhasznált Tanulmányok

Avi Shlaim: Israel between east and west, 1948–56. In: Middle East Stud. 36., Cambridge University Press. Printed in the United States of America, 2004

Gáll Ernő: Kettős Kisebbségben. *Korunk*, Harmadik Folyam, 8. sz. , 1991.

Laurent Rucker: Moscow's Surprise: The Soviet-Israeli Alliance of 1947-1949. Woodrow Wilson International Center for Scholars, Washington, DC